

Kaksikielisyys ja kaksikielinen varhaiskasva- tus Kotkan Englanninkielisessä leikkikou- lussa

LAB-ammattikorkeakoulu
Sosionomi (AMK), Sosiaali- ja terveysala
2021
Janika Vanhala

Tiivistelmä

Tekijä(t) Vanhala, Janika	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Valmistumisaika 2021
	Sivumäärä 44+10	
Työn nimi Kaksikielisyys ja kaksikielinen varhaiskasvatus Kotkan Englanninkielisessä leikkikoulussa		
Tutkinto Sosionomi (AMK)		
Toimeksiantajan nimi, titteli ja organisaatio Kotkan Englanninkielinen leikkikoulu		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli tarkastella lasten kaksikielisyyttä ja kaksikielistä varhaiskasvatusta perheiden kokemana. Opinnäytetyössä kartoitettiin kyselyn avulla Kotkan Englanninkielisen leikkikoulun perheiden kokemuksia kaksikielisyydestä, kaksikielisestä varhaiskasvatuksesta ja päiväkodin toiminnasta. Kyselyn tarkoituksena oli tuottaa uutta tietoa Kotkan Englanninkieliselle leikkikoululle toiminnan suunnittelun tueksi.</p> <p>Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsiteltiin lasten kaksikielisyyttä ja kaksikielistä varhaiskasvatusta erilaisista näkökulmista käsin. Opinnäytetyössä toteutettiin Webropol kysely, johon vastasi 22 perhettä Kotkan Englanninkielisestä leikkikoulusta. Kysely sisälsi sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Kyselyn tuloksia analysoitiin pääasiassa kvalitatiivisen sisällönanalyysin, luokittelun ja teemoittelun menetelmin.</p> <p>Perheiden vastauksissa oli havaittavissa globalisaatioilmiön ulottuvuus. Monet perheet puhuivat kahta tai useampaa kieltä. Lisäksi muutama perhe koki olevansa kaksi- tai monikulttuurinen perhe. Perheet valitsivat lapselleen Kotkan Englanninkielisen leikkikoulun pääosin englannin kielen takia, mutta valintaan vaikutti lisäksi muun muassa monikulttuurisuuden arvostaminen, perheen matkustelu sekä päiväkodin koko ja hyvä maine. Kotkan Englanninkielistä leikkikoulua luonnehdittiin myös kansainvälisemmäksi verrattuna muihin suomalaisiin päiväkoteihin.</p> <p>Perheet kokivat kielikylypöpetusmenetelmän tukeneen lapsensa englannin kielen kehitystä, mutta kaksikielisen varhaiskasvatuksen ei kuitenkaan nähty vaikuttaneen lapsen suomen kielen taitoon. Perheet olivat pääosin tyytyväisiä päiväkodin varhaiskasvatukseen. Päiväkodin kielikasvatuksen kehitystarpeeksi nähtiin kuitenkin englannin kielen käytön lisääminen päiväkodissa. Perheet olivat arvioineet asteikolla 0–10 sitä oliko päiväkodin varhaiskasvatus vastannut heidän odotuksiinsa ja keskiarvoksi muodostui 9.</p>		
Asiasanat kielenkehitys, kaksikielisyys, simultaani kaksikielisyys, peräkkäinen kaksikielisyys, kaksikielinen varhaiskasvatus, globalisaatio		

Abstract

Author(s) Vanhala, Janika	Type of Publication Thesis, UAS	Published 2021
	Number of Pages 44+10	
Title of Publication Bilingualism and bilingual early childhood education in The English Kindergarten of Kotka		
Name of Degree Bachelor of Social Services (UAS)		
Name, title and organization of the client The English Kindergarten of Kotka		
Abstract <p>The purpose of the thesis was to study children's bilingualism and bilingual early childhood education from the perspective of the families. In the thesis, there was used a questionnaire to chart the experiences of the families of The English Kindergarten of Kotka about bilingualism, bilingual early childhood education and kindergartens activities. The purpose of the questionnaire was to give new information for The English Kindergarten of Kotka to support their activity planning.</p> <p>The theoretical frame of the thesis dealt children's bilingualism and bilingual early childhood education from different points of view. In the thesis was implemented a Webropol questionnaire, to which 22 families answered from The English Kindergarten of Kotka. The questionnaire included structured questions and open questions. The data from the questionnaire was analyzed mainly by using content analysis and categorization by class and by themes.</p> <p>A dimension of the globalization phenomenon was noticeable in the families' answers. Many families spoke two or more languages. A few families also experienced their family culture as bi- or multicultural. Families chose The English Kindergarten of Kotka for their child mainly because of the English language, but to the choice of kindergarten was also influenced by the appreciation of multiculturalism, family travel and kindergartens size and its good reputation. The English Kindergarten of Kotka was also characterized more international compared to other Finnish kindergartens.</p> <p>Families experienced, that the partial immersion of the English language has supported their child's English development, but however bilingual early childhood education hasn't influenced on child's Finnish skills. Families were mostly satisfied with kindergarten's early childhood education. However, families mentioned, that there could be used more English in the kindergarten. Families also gave a score from 0–10 about has the kindergarten's early childhood education comprehensively matched their expectations and the average score was 9.</p>		
Keywords language development, bilingualism, simultaneous bilingualism, sequential bilingualism, bilingual early childhood education, globalization		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Kielenkehitys varhaislapsuudessa	2
2.1	Vuorovaikutustaidot ja kuuntelutaidot luovat edellytyksiä kielenkehitykselle.....	2
2.2	Lapsen äänteellisistä taidoista kohti ensimmäisiin merkityksellisiin sanoihin.....	3
2.3	Kieliopin kehittyminen joustavaksi kielenkäytöksi.....	4
2.4	Kielellinen tietoisuus on tärkeässä roolissa luku- ja kirjoitustaidon kehittymiselle	6
2.5	Näkökulmia kaksikieliseksi kasvamiseen	7
3	Mitä kaksikielisestä varhaiskasvatuksesta säädetään?	11
3.1	Varhaiskasvatuksen kieltä ja kieltenopetusta ohjaavat asiakirjat.....	11
3.2	Kaksikielisen varhaiskasvatuksen opettajankoulutus	13
4	Kaksikielisen varhaiskasvatuksen toteuttaminen.....	15
4.1	Kaksikielisen varhaiskasvatuksen erilaiset muodot.....	15
4.2	Kaksikielisyyttä tukeva pedagogiikka varhaiskasvatuksessa.....	17
5	Tutkimuksen toteutus.....	21
5.1	Tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset	21
5.2	Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruu.....	21
5.3	Tutkimusaineiston analysointi	23
5.4	Luotettavuuden ja eettisyyden tarkastelu	24
6	Kyselyn tulokset.....	26
6.1	Perheiden, lasten ja päiväkodin valinnan taustatietoja	26
6.2	Kaksikielisen varhaiskasvatuksen vaikutus lasten kielenkehitykseen.....	28
6.3	Perheiden näkemykset päiväkodin varhaiskasvatuksen kehitystarpeista, kansainvälisyydestä ja laadusta	29
7	Johtopäätökset	32
7.1	Globalisaatio ilmiönä perheissä ja päiväkodissa	32
7.2	Kaksikielisen varhaiskasvatuksen vaikutus lapsen kielenkehitykseen.....	34
7.3	Kotkan Englanninkielisen leikkikoulun varhaiskasvatuksen kehittäminen.....	36
8	Pohdinta	38
	Lähteet	42

Liitteet

Liite 1. Kyselyn saatekirje

Liite 2. Cover letter regarding the questionnaire

Liite 3. Kyselylomake

Liite 4. Questionnaire

1 Johdanto

Kaksikielisyys on melko yleinen ilmiö eri puolilla maailmaa. Meille suomalaisille kaksikielisyys on tavallinen ilmiö, koska olemmehan kaksikielinen maa. Lainsäädännössämme kielivähemmistöillä, kuten saamelaisilla ja Suomen romaneilla, on turvanaan erityisasema, jolla pyritään estämään kielen häviäminen ja turvaamaan kielivähemmistöjen oikeuksia. Näiden lisäksi Suomi ja muu maailma koko ajan globalisoituvat. Tämä näkyy kulttuurien rajojen hämärtymisenä, kielten leviämisenä uusille alueille sekä kulttuurien tapojen ja tottumusten kulkeutumisena kauemmas. Kaksikielisyyden lisääntyessä kaksikielisellä varhaiskasvatuksella on tulevaisuudessa enemmän kysyntää ja kenties tarvetta.

Valtakunnallisen varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteissa yhdeksi oppimisen alueeksi on nimetty *Kielten rikas maailma*. Kyseisessä oppimisen alueessa kerrotaan, että lasten kielellisten valmiuksien ja taitojen sekä kielellisten identiteettien kehittymisen vahvistaminen ovat varhaiskasvatuksen tehtäviä. Varhaiskasvatuksessa lasten uteliaisuutta ja mielenkiintoa kieliin, kulttuureihin ja teksteihin vahvistetaan. (Opetushallitus 2018, 40.) Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteissa huomioidaan myös kielten moninaisuus kappaleissa *Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus* sekä *Kieleen ja kulttuuriin liittyviä näkökulmia*. Myös kaksikielinen varhaiskasvatus on huomioitu omana lukunaan.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tarkastella lasten kaksikielisyyttä ja kaksikielistä varhaiskasvatusta. Lasten kaksikielisyyttä lähestyn pääosin kielenkehityksen ja varhaisen vuorovaikutuksen merkityksen näkökulmista. Kaksikielisestä varhaiskasvatuksesta selvitän keskeisimmät säädökset, toteutustavat ja kaksikielistä varhaiskasvatusta tukevan pedagogiikan periaatteet. Opinnäytetyöni yhteistyökumppaninani toimii Kotkan Englanninkielinen leikkikoulu. Päiväkodin lasten perheiltä kartoitan heidän kokemuksiaan kaksikielisydestä, kaksikielisestä varhaiskasvatuksesta ja Kotkan Englanninkielisen leikkikoulun toiminnasta kyselyn muodossa. Kyselyn tarkoituksena on lisäksi tuottaa uutta tietoa Kotkan Englanninkieliselle leikkikoululle toiminnan suunnittelun tueksi.

Kotkan Englanninkielinen leikkikoulu perustettiin 1970-luvulla ja siitä asti päiväkotia on ylläpitänyt Kotkan Suomi-Amerikka yhdistys. Päiväkodin tavoitteena on ohjata lapsia kansainvälisyyteen ja vieraan kielen omaksumiseen alle kouluikäisenä. Päiväkodissa käytetään osittaista kielikylpymenetelmää englannin kielen opetuksessa. Menetelmää toteutettaessa englannin kielen opettajat puhuvat vain englantia ja suomalaiset opettajat käyttävät molempia kieliä. Opetuksesta 50–100 % tapahtuu englanniksi ja englannin kieli lisääntyy lasten iän myötä. Lapset tutustuvat opetuksen ja leikin avulla englannin kieleen, kansainvälisyyteen ja erilaisuuden hyväksymiseen. (Kotkansay.fi)

2 Kielenkehitys varhaislapsuudessa

Edellytykset tunteiden ilmaisulle ja ajattelun kehittymiselle luo kieli. Kielen avulla luomme sosiaalisia suhteita ja pidämme yllä niitä. Kieli toimii vallan välineenä, esimerkiksi perheissä, lapsiryhmissä, koulussa ja työyhteisössä. Voimme luoda kielen avulla uutta, kuten keksiä runoja ja kertoa satuja. Kielellä voimme vaikuttaa asioihin ja toisiin ihmisiin. Kielen avulla voimme myös hankkia ja välittää tietoa. (Korpilahti & Pihlaja 2018, 184.) Kielellä on tärkeä rooli oppimisessa. Tiedot hankitaan ja varastoidaan kielen välityksellä muistiin. Kieli linkittyy lapsen koko kehitykseen. (Nurmilaakso 2011, 31.) Puheen ja kielen kehitys etenevät yksilöllisesti, mutta kehityksessä havaitaan tiettyjä säännönmukaisia vaiheita (Korpilahti & Pihlaja 2018, 186).

2.1 Vuorovaikutustaidot ja kuuntelutaidot luovat edellytyksiä kielenkehitykselle

Ensimmäisten elinvuosien aikana luodaan edellytykset rikkaalle kielenkehitykselle ja hyvälle vuorovaikutustaidoille. Kielen omaksumisen varhaisvaiheet kietoutuvat vahvasti sosiaaliseen kehitykseen. (Korpilahti & Pihlaja 2018, 183.) Vuorovaikutustaitojen kehitys sekä kielen ja puheen kehitys saavat alkunsa lapsen synnynnäisestä tarpeesta vuorovaikutukseen. Kykyä tavoitteelliseen kommunikointiin voidaan pitää kielen ja puheen varhaisena merkki-paaluna. Tavoitteellisella kommunikoinnilla tarkoitetaan sitä, että lapsi oivaltaa, että hän kykenee omalla toiminnallaan vaikuttamaan ympäristöönsä. (Paavola-Ruotsalainen & Rantalainen 2020, 18–19.)

Ei-kielellinen toiminta, kuten ilmeet, eleet ja ääntely sekä kehon liikkeet ja asennot, on lapsen vuorovaikutusta hänen varhaiskehityksensä vaiheissa. Lapsi alkaa vähitellen suuntaamaan eleitä, katsetta ja ääntelyä toiselle ihmisille ja odottamaan niihin vastauksia, jolloin lapsen ilmaisuilla on selvästi kommunikatiivinen tarkoitus. Mahdollisuus saavuttaa haluamia asioita kommunikoimalla, lisää lapsen motivaatiota oppia kieltä. Lapsi oivaltaa, että kieltä käyttäen voi ilmaista omia tarpeitaan ja ajatuksiaan, vastata huoltajien pyyntöihin tai kommentoida jotakin huomion kohdetta tai tilannetta. Lapsen kyky käyttää erilaisia kommunikointikeinoja alkaa kehittyä voimakkaasti varsin pian sen jälkeen, kun hän on oivaltanut kommunikoinnin tavoitteellisuuden. (Paavola-Ruotsalainen & Rantalainen 2020, 19–20, 24–25, 30.)

Omaksuakseen vastavuoroisen kommunikaation taitoja lapsi tarvitsee kehitystään tukevia aikuisia (Korpilahti & Pihlaja 2018, 283). Huoltajan sensitiivisyydellä, vastavuoroisuudella ja jaetun tarkkaavuuden ylläpidolla on tärkeät roolit lapsen vuorovaikutus- ja kommunikointitaitojen kehitykselle. Sensitiivisyydellä tarkoitetaan huoltajan kykyä tunnistaa lapsen viestit ja kykyä reagoida niihin nopeasti ja johdonmukaisesti. Nämä taidot hallitessaan

huoltaja tulkitsee lapsen aikomuksia ja tarpeita oikein. Vuorovaikutus lapsen ja huoltajan välillä on vastavuoroista. Vastavuoroisuus ilmenee lapsen ja huoltajan tunnetilojen ja toiminnan yhteensovittamisessa. Vastavuoroisuus voi ilmetä ohikiitävissä hetkissä, mutta ne ovat tärkeitä lapsen kehitykselle. Vastavuoroisuutta on myös se, kun huoltaja seurailee lapsen ilmaisua ja sen jälkeen vastaa lapselle tulkiten ja ylitulkiten hänen ilmeitä, eleitä ja ääntelyä kuin ne olisivat tietoisia ja tavoitteellisia. Jaetun tarkkaavuuden ylläpitäminen tarkoittaa sitä, että huoltaja seurailee lapsen huomion suuntaa, kommentoi lapsen toimintaa ja juttelee lapsen huomion kohteena olevista esineistä ja asioista. Huoltajan nimetessä lapsen huomion kohteita, huoltaja tulee tukeneeksi samalla lapsen ensisanavaiheen kehitystä. Lapsen tunteiden ja koko tunneilmapiiirin sanoittaminen ovat myös arvokkaita jaetun tarkkaavuuden tilanteissa. (Paavola-Ruotsalainen & Rantalainen 2020, 29–32.)

Kuulemalla kieltä vuorovaikutustilanteissa lapsi omaksuu puhuttua kieltä. Pelkästään toimiva kuuloaisti ei riitä, vaan lapsi tarvitsee myös kuuntelutaitoja. Ne kehittyvät kuulokokemusten myötä. Tietoisuus äänistä ja puheesta, erilaisten äänien, puheäänteiden, sanojen ja lauseiden erottelu toisistaan sekä niiden tunnistaminen ja merkitysten ymmärtäminen laskeaan kuuntelutaidoiksi. Kuulonvarainen työmuisti on olennainen kuuntelutaitojen kehittymiselle. Työmuisti tallentaa lyhytkestoisesti aistimuksista saatavaa tietoa samalla, kun aivot muokkaavat sitä. Työmuistin toiminnan kautta ihmiselle muodostuu muistijälkiä muun muassa ympäristön äänistä, musiikin melodiasta sekä kuullusta puheesta ja kielestä pitkäkestoiseen muistiin. Kuuntelutaidoksi voidaan laskea myös kuulonvarainen tarkkaavuus. Kuulonvarainen tarkkaavuus voi olla tahatonta tai tahdonalaista ympäristön äänien huomioimista. Lapsen tarkkaavuus suuntautuu luonnollisesti puheeseen ja luo edellytyksiä kielen oppimiselle. (Välimaa & Haapala 2020, 37, 40–41, 46–47.)

Hoivapuheella on tärkeä merkitys lapsen kielenkehitykselle. Sillä tarkoitetaan vauvalle tai pienelle lapselle suunnattua puhetta, jolle on tyypillistä korkea puheääni, sanojen selkeä ääntäminen, sävelkorkeuden muutokset, painotukset ja tauot, puheen hidastaminen ja vokaalien keston pidentäminen. Hoivapuhe saa lapsen suuntaamaan tarkkaavuutensa puheeseen ja se helpottaa lapsen sanojen omaksumista. Edellytykset häiriöttömille vuorovaikutustilanteille ja hyvälle kuunteluolosuhteille on todella tärkeää luoda. (Välimaa & Haapala 2020, 48–49.)

2.2 Lapsen äänteellisistä taidoista kohti ensimmäisiin merkityksellisiin sanoihin

Lapselta edellytetään toimivat aistijärjestelmät, ääntöelimistön ja hermoverkot sekä puheen havaitsemiseen, käsittelyyn ja tuottamiseen liittyvien monipuolisten taitojen hallintaa, jotta äänteellinen kehitys olisi mahdollista. Vauvan ääntelyyn ilmaantuvat erilaiset mielihyvä-ääntelyt noin kahden kuukauden iässä. Tyypillisimpiä ovat kujertelu ja nauru. Vauva alkaa

leikitellä äänellään monipuolisesti noin neljän kuukauden iästä lähtien. Muun muassa kiljumalla, kuiskaamalla ja päristelemällä vauva kokeilee äänen ääriominaisuuksia. Lapsi alkaa tuottamaan noin 7–10 kuukauden iässä konsonantti-vokaalitavuja eli jokellusta. Jokellusvaihe on merkityksellinen, koska sen on havaittu olevan yhteydessä puheen ja kielen kehitykseen. (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2020, 60–61.)

Kuuntelemalla, katselemalla ja matkimalla ympäristöstä tulevaa mallia lapsi oppii tuottamaan äidinkieleensä kuuluvat äänteet (Hakamo 2011, 23). Keskimäärin yhden vuoden iässä lapsen puheeseen ilmaantuvat ensimmäiset merkitykselliset sanat. Äänteellistä kehitystä ajaa eteenpäin halu kommunikoida ja tarve ilmaista itseään täsmällisesti tullakseen ymmärretyksi. Tarve pitää myös sanat erillään toisistaan vahvistuu sanojen lisääntyessä. Monelle lapselle tulee sanapyrähdysvaihe, kun lapsi osaa noin 30–50 sanaa. Sanapyrähdysvaiheessa lapsi oppii päivittäin useita uusia sanoja. Lasten sanaston koossa ja äänteellisissä taidoissa on kuitenkin usein suuria yksilöllisiä eroja. (Kunnari & Savinainen-Makkonen 2020, 62, 64.)

Aiemmin omaksutut taidot, kuten katseen käyttö, motoriikka, kuuntelutaidot ja ääntelyn kehitys, pohjustavat ensimmäisen ikävuoden lopulla alkavaa sanaston kehitystä. Varhaisen sanaston kehitykseen kuuluvat ymmärretyn ja ilmaistun sanaston kehitys, josta ymmärretyn sanaston kehitys kulkee yleensä edellä. Lapsi ensin tunnistaa sanoja aikuisen puheesta ja etsii niille viittauskohteita ympäristöstä. Vasta myöhemmin hän alkaa itse tuottamaan sanoja ympäristön kohteista. Sanaston kehitykseen kuuluu myös sananlöytymisen eli nimeämisen taito, jolla tarkoitetaan lapsen taitoa hakea tarvitsemansa sanat nimeämistä tai keskustelua varten. Sananhaun onnistumiseen vaikuttavat sanan tuttuus, esiintyvyys ja omaksumisikä, esimerkiksi lapsen on helpompi hakea sanaa *äiti* kuin *pikkuserkku*. Nimeäminen ja sanasto kehittyvät yhtä aikaa sekä toistaan tukien. (Stolt & Salmi 2020, 78–79, 86–87.)

2.3 Kieliopin kehittyminen joustavaksi kielenkäytöksi

Lapsi käyttää tyypillisesti ensimmäisiä sanojaan vain yhdessä muodossa, mutta hän oppii tuottamaan sanoista useampia taivutusmuotoja kielellisten taitojensa kehittyessä. Lapsen taivutusperiaatteet ovat kuitenkin vielä yksinkertaisia ja lapsi tuottaa usein erilaisia vakiintuneesta aikuiskielestä poikkeavia muotoja, esimerkiksi *harjoi* (harjasi) ja *leijoneita* (leijonia). Taivutusmuotojen omaksumisen kannalta lapsen on tärkeää kuulla monipuolisesti kieltä. Kun lapselle kertyy lisää sananmuotoja, hän saa kokemusta kielen rakenteista ja niiden käytöstä. Vähitellen lapsi pystyy aloittamaan myös sanojen taivuttamisen. (Laalo 2020, 95, 99.)

Kun lapsi oppii sanoja, niin hänen sanavarastoonsa kertyy aluksi eniten substantiiveja. Tämä on luonnollista, koska substantiivit nimeävät havaittavia asioita lapsen arkiympäristöstä, esimerkiksi perheenjäseniä, eläimiä ja ruumiinosia. Vähitellen lapselle kertyy sanavarastoonsa verbejä. Verbejä kertyy hitaammin, koska niiden toiminnan luonnetta, rajoja ja olennaisia seikkoja on vaikeampi hahmottaa kuin esimerkiksi substantiivien. Adjektiiveja kertyy lapsen sanavarastoon kielen varhaisvaiheissa vielä hitaammin kuin verbejä ja substantiiveja. Tämä johtuu siitä, että adjektiiveja esiintyy kielenkäytössä vähemmän. Adjektiivien merkityssisältöä on usein vaikeampi myös hahmottaa, koska merkitys tarkentuu käytöyhteyden, tilanteen ja pääsanan perusteella. Adjektiivit *iso* ja *pieni* lapsi yleensä kuitenkin oppii jo varhain, koska lapsen maailmassa on koko ajan läsnä vertailu isoihin aikuisiin ja pieniin lapsiin. (Laalo 2020, 100, 102, 104.)

Lapselta tarvitaan erottelu- ja yhdistelykykyä sekä suunnitelmallisuutta, jotta hän osaa yhdistää sanoja lauseiksi (Nurmilaakso 2011, 33). Lapsen tuottamien lauseiden pituus kasvaa kielenkehityksen edetessä. Kieliopin kehityksen tukemisessa arkiset keskustelut ovat keskeisessä roolissa, koska ne vahvistavat lapsen kielellisiä valmiuksia sanattomasta viestinnästä puheeseen jatkuen luku- ja kirjoitustaidon oppimiseen asti. Äidinkielenä perusrakenteet lapset omaksuvat tyypillisesti 4–5 ikävuoteen mennessä, mutta perusrakenteiden kehitys on nopeaa erityisesti 2–3 vuoden iässä. (Surakka 2020, 122, 126, 131.)

Joustavaan kielenkäyttöön eivät riitä pelkästään sanasto ja kieliopin hallinta, vaan tarvitaan myös erilaisten tilannetekijöiden huomioimista, toisten ajatusten tulkintaa ja kykyä hyödyntää yhteistä jaettua tietoa. Näitä kutsutaan kielenkäyttötaidoiksi ja niiden perustaidot alkavat kehittyä jo ennen lapsen omaa puheilmiasua. Kielenkäyttötaidot ovat kykyä ilmaista ja ymmärtää viestien sisältöjä tilanteen vaatimalla tavalla. Tärkeitä kielenkäyttötaitoja ovat asioista keskusteleminen ja kertominen. Niiden avulla puhuja ilmaisee ajatuksiinsa, toiveitaan ja halujaan sekä voi suunnitella tulevaa tai muistella menneisyyttä. Ilmaiseminen ja ymmärtäminen kulkevat tiiviisti vuorovaikutuksessa, kun on kyse kielenkäytöstä. Jos lapsi ei ymmärrä aikuisen ilmauksen tarkoitusta, silloin lapsen seuraava ilmaisu ei linkity sopivalla tavalla aikuisen aiempaan ilmaukseen. Esimerkiksi, jos aikuinen kysyy lapselta: *”Mitä te teitte päiväkodissa?”*. Lapsi vastaa: *”Leikimme ulkona hiekkalaatikolla.”* Aikuinen jatkaa kysymystään: *”Mitä muuta?”*, johon lapsi vastaa: *”Minulla on nälkä.”* Varhaisissa lapsen ja huoltajan välisissä leikki- ja keskustelutilanteissa luodaan perusteet kielenkäyttötaitojen kehitykselle. (Loukusa ym. 2020, 140–141, 145.)

2.4 Kielellinen tietoisuus on tärkeässä roolissa luku- ja kirjoitustaidon kehittymiselle

Kielellisestä tietoisuudesta on silloin kyse, kun lapsi pystyy tietoisesti kääntämään huomionsa sanojen ja lauseiden erilaisiin osiin, kielen muotoon sekä sanojen merkityksiin tai käyttöön eri ympäristöissä tai tilanteissa. Tästä yksi esimerkki on, kun lapsi tarkastelee sanaa *juna* ja mielikuvaa siitä. Todellisuudessa *juna* on pitkä kulkuneuvo, mutta sanana se on lyhyt kaksitavuinen sana. Lapsen hallitessa kielen perusrakenteet ja -yksiköt alkaa kielellinen tietoisuus kehittyä. Kielellisellä tietoisuudella on olennainen rooli luku- ja kirjoitustaidon kehityksessä. Kieleen suuntautuvien pohdintojen määrä kasvaa usein leikki-ikäisellä lapsella. Aikuisen on hyvä pysähtyä ihmettelemään lapsen kanssa kielen monimuotoista rakennetta ja käyttöä, koska se tukee lapsen kielellisen tietoisuuden kehittymistä. (Niemitalo-Haapola & Ukkola 2020, 161–163, 172.)

Kuuntelutaidot ja hyvä puhumisen taito antavat tärkeän perustan lukemaan ja kirjoittamaan oppimiselle (Hakamo 2011, 8). Varhaislapsuuden vuorovaikutustilanteissa rakentuu luku- ja kirjoitustaidon kielellinen perusta. Lapset havainnoivat erilaisia tekstejä kotona, päiväkodissa ja muussakin tekstiympäristöissä. Lapset usein leikkivät lukevansa ja kirjoittavansa ottamalla mallia, esimerkiksi aikuisilta tai toisilta lapsilta, ennen varsinaista luku- ja kirjoitustaitoa. Leikkilukemisella ja -kirjoittamisella on tärkeä merkitys orastavalle luku- ja kirjoitustaidolle, koska lapsi huomaa, että puhetta voi muuttaa kirjoitettuun muotoon ja kirjoitusta voi muuttaa takaisin puheeksi lukemalla tekstin. (Lerikkanen 2020, 183–184.)

Kodin lukuympäristö, eli se millaisessa kirjallisessa ympäristössä lapsi kasvaa, millaiset ovat perheen lukutottumukset ja mitkä ovat huoltajien voimavarat lapsen lukemisen tukemiselle, on keskeinen lapsen kehittyvälle lukutaidolle (Lerikkanen 2020, 190). On tärkeää tarjota lapsille monipuolisesti ja järjestelmällisesti toimintaa, joka mahdollistaa kielellisen tietoisuuden heräämisen ja kehittymisen, koska sillä tuetaan luku- ja kirjoitustaitoa. Tällaista toimintaa ovat esimerkiksi leikit, joissa on erilaisia kielenkäyttötilanteita, kuten kauppa- tai lääkärileikit, sekä lapsen kanssa käytävät keskustelut sanojen monimerkityksellisyydestä, esimerkiksi sanan *kuusi* monimerkityksellisyydestä (Niemitalo-Haapola & Ukkola 2020, 164, 181).

Armayer on koonnut Bakerin lähdettä käyttäen (2014) tyypillisimmät lapsen kielenkehityksen virstanpylväät taulukkoon (taulukko 1). Taulukossa on kerrottu kielenkehityksen virstanpylväät ikävuosina 0–5. Taulukkoon on kirjoitettu, että 0–1-vuotiaana lapsi jokeltelee, kujertelee ja nauraa. 1 ikävuoteen mennessä lapsi ymmärtää sanoja ja ilmauksia. 1 vuoden iässä lapsi sanoo ensimmäiset ymmärrettävät yksittäiset sanat. 2 vuoden iässä lapsen kielenkäytössä esiintyy kahden sanan ilmauksia, joista vähitellen lapsi siirtyy kolmen ja neljän

sanan ilmauksiin. Lapsi osaa kolmen elementin lauseita, esimerkiksi *”Isä tule nyt”*. 3–4-vuotiaana lapsi osaa yksinkertaisia, mutta aiempaa pitempiä lauseita. Lapsen kielioppi ja sanajärjestys alkavat kehittyä sekä keskusteluissa näkyy vuorottelua. 4-vuotiaasta eteenpäin lapsi osaa yhä monimutkaisempia lauseita, rakenteita ja keskusteluja. Lapsi käyttää pronomineja (esimerkiksi minä, sinä, hän) ja apuverbejä (esimerkiksi pitää, saada, osata). 5-vuotiaasta eteenpäin lapsi osaa kertoa lyhyitä merkityksellisiä tarinoita. (Armayer, 10.)

Lapsen ikä:	Mitä lapsi osaa:
0-1-vuotiaana	Lapsi jokeltelee, kujertelee ja nauraa.
1 vuoteen mennessä	Lapsi ymmärtää sanoja ja ilmauksia.
1 vuoden iässä	Lapsi sanoo ensimmäiset ymmärrettävät yksittäiset sanat.
2 vuoden iässä	Lapsen kielenkäytössä esiintyy kahden sanan ilmauksia, joista vähitellen lapsi siirtyy kolmen ja neljän sanan ilmauksiin. Lapsi osaa kolmen elementin lauseita (esim. <i>”Isä tule nyt”</i>).
3–4-vuotiaana	Lapsi osaa yksinkertaisia, mutta aiempaa pitempiä lauseita. Lapsen kielioppi ja sanajärjestys alkavat kehittyä sekä keskusteluissa näkyy vuorottelua.
4-vuotiaasta eteenpäin	Lapsi osaa yhä monimutkaisempia lauseita, rakenteita ja keskusteluja. Lapsi käyttää pronomineja ja apuverbejä.
5-vuotiaasta eteenpäin	Lapsi osaa kertoa lyhyitä merkityksellisiä tarinoita.

Taulukko 1. Lapsen kielenkehityksen virstanpylväät (Armayerin mukaan Baker 2014, 10)

2.5 Näkökulmia kaksikieliseksi kasvamiseen

Kaksikielisyydelle on olemassa useampi eri määritelmä. Määritelmään vaikuttaa saavutettu taitotaso, kielenkäyttö tai kielialtistuksen alkamisen ajankohta. Tässä opinnäytetyössä kaksikielisyydellä tarkoitetaan simultaania ja peräkkäistä kaksikielisyyttä. Simultaani kaksikielisyys tarkoittaa sitä, että lapsi on alkanut omaksua kieliään erittäin varhain, usein jo syntymästään lähtien. Peräkkäinen kaksikielisyys tarkoittaa sitä, että toista kieltä aletaan omaksua joko yhden vuoden iässä tai kolmesta vuodesta ylöspäin, riippuen tarkemmasta määrittelystä. Pääpiirteissään kaksikielisen lapsen kielenkehitys mukailee yksikielisen lapsen kehitystä. (Smolander 2020, 337, 340.) Kaikki kielet myös kehittyvät suurin piirtein samojen vaiheiden kautta (Korpilahti & Pihlaja 2018, 184).

Vaikuttavia tekijöitä kahden tai useamman kielen omaksumiselle on havaittu useita. Näitä tekijöitä ovat esimerkiksi lapsen kielikyvykyys, äidin koulutus, lapsen motivaatio, altistuksen alkamisikä sekä altistuksen määrä ja laatu. Kielten rakenteiden samankaltaisuudella on myös vaikutusta kielten omaksumiselle. Lasten kielten oppimisen motivaatioon voivat

vaikuttaa ympäristön asenne ja lapsen tunne kielten hyväksyttävyydestä ja tarpeellisuudesta sekä mahdollisuudet käyttää kieliä. Laatutekijöihin luetaan taas usein huoltajien tarjoamat kielen käyttötavat ja sisällöt, kommunikaatiokumppaneiden määrä ja kielelliset aktiviteetit. (Smolander 2020, 344–346.) Jo pelkästään kahden kielen kuunteleminen päivittäin kehittää lapsen kielikykyä, vaikka hän ei puhuisikaan kahta kieltä (Hassinen 2005, 68).

Lapsen kuullessa kohdusta saakka useampaa kieltä, hän pystyy havaitsemaan ja erottelemaan syntymästään lähtien eri kielensä vaihteluita äänen korkeudessa ja painossa. Lapsi myös suosii kyseisiä jo varhain kuulemiaan kieliään. Simultaanisti kaksikielinen lapsi omaksuu sanavarastoa yksikielisen lapsen kanssa saman tahtisesti, mutta simultaanisti kaksikielisen lapsen yhden kielen sanasto on usein suppeampi. Simultaanisti kaksikielisellä lapsella sanapyrähdysvaihe voi tapahtua erityisesti vahvemmallalla kielellä ja mahdollisesti myöhemmin verrattuna yksikieliseen lapseen. Myös hänen sanaston omaksumisen strategiat ovat hieman erilaiset verrattuna yksikieliseen lapseen. On esitetty, että simultaanisti kaksikieliset lapset käyttäisivät enemmän ei-kielellisiä vihjeitä sanojen omaksumisessa. (Smolander 2020, 347–348.)

Peräkkäisesti kaksikielisen lapsen erityispiirteenä hänen kielenkehityksessään on se, että hän saattaa olla pitkällä kognitiivisessa ja äidinkielen kehityksessään ennen kuin alkaa omaksua toista kieltä. Kognitiivisella kehityksellä tarkoitetaan tiedon vastaanottamiseen, käsittelyyn, tallentamiseen ja käyttöön liittyvää kehitystä. Peräkkäisesti kaksikielisen lapsen toisen kielen omaksumisen alussa on havaittavissa neljä kehitysvaihetta, joiden pituus vaihtelee yksilöllisesti. Lapsen tullessa toisen kieliseen ympäristöön niin sanotusti ummikkona, hän turvautuu usein äidinkieleensä. Lapsi saattaa siirtyä puhumattomaan vaiheeseen havaitessaan, ettei hän tule ymmärretyksi. (Smolander 2020, 342, 349.) Tällöin lapsi ei vielä tuota puhetta uudella kielellään, mutta käsittelee mielessään kuulemaansa (Gyekye & Ruponen 2018, 344). Tätä seuraa fraasien vaihe, jolloin lapsi alkaa kokeilemaan kuulemiaan jokapäiväisiä vastauksia ja kehotuksia. Kun toisen kielen altistuksen alkamisesta on kulunut noin vuosi, lapsi siirtyy välikielen vaiheeseen. Välikielen vaiheessa lapsi ei vielä pysty ilmaistamaan ja tuottamaan kaikkea haluamaansa eikä ymmärtämään monimutkaisia lauseita ja käsitteitä. Lapsen tuottamat lauseet voivat olla sähkösanomatyylisiä ja tyypistyneitä teonsanojen ja sijamuotojen puuttuessa tai toteutuessaan ne poikkeavat kohdemuodosta. (Smolander 2020, 349.) Uuden ympäristön kielen oppimiseen lapsi osoittaa kiinnostusta kyselemällä sanojen merkityksiä (Gyekye & Ruponen 2018, 344). Yleensä saavutetaan hyviä tuloksia, kun peräkkäinen kielenkehitys on alkanut varhaislapsuudessa ennen koulun alkua. (Smolander 2020, 346).

Kaksikielinen lapsi kuulee monille käsitteille kaksi eri sanaa, mutta ei kenties kuule kumpaakaan yhtä järjestelmällisesti verrattuna yksikieliseen lapseen. Yksikielinen lapsi kuulee jokaisesta käsitteestä vain yhden sanan. Kaksikielinen lapsi voi omaksua ensimmäisenä kuullun sanan ja hän voi alkaa käyttää sitä kummankin kielen kontekstissa. Jokin emotionaalinen tekijä liittyy monesti sanan omaksumisprosessiin, jonka vuoksi lapsi muistaa sanan. Sana voi luoda mielle yhtymän johonkin toiseen sanaan, sen ulkoasu voi olla lapsesta hauska tai se voi olla rakenteeltaan helpompi kuin vastaava toisen kielen sana. (Hassinen 2005, 89.) Tarvitaan useita toistoja sanojen ja käsitteiden oppimiseksi, joten lapsen tulee kuulla sana tai käsite useita kertoja ja sille täytyy syntyä merkitys. Sanan tai käsitteen tulee aina liittyä asiayhteyden merkityksen syntymiseksi. Toisen kielen oppijaa on tärkeä tukea oivaltamaan samojen sanojen käyttämisen mahdollisuudet eri tilanteissa. Sanojen toistuminen eri tilanteissa tukee lapsen sanaston hallintaa ja käytön mahdollisuuksien laajenemista. Jotta toisen kielen oppiminen olisi mahdollisimman ihanteellista, lapsi tarvitsee monipuolisia kielellisen vuorovaikutuksen tilanteita. (Gyekye & Ruponen 2018, 343, 346, 350.)

Kaksikielisen lapsen kuullessa, nähdessä tai tuottaessa jonkin sanan, molempien kielten sanaedustamat aktivoituvat. Tilanteessa tarpeettoman kielen estäminen eli inhibointi on tärkeä mekanismi. Sen toimintaan vaikuttaa kielen hallinnan taso. Paremmin hallitusta kielestä heikommin hallittuun kieleen siirtyminen on työläämpää ja vaatii reilusti inhibointia. Kaksi- ja monikielisillä ihmisillä on tyypillistä, että heidän puheessaan esiintyy koodinvaihtoa. Tällä tarkoitetaan kahden tai useamman kielen elementtien käyttämistä samassa ilmauksessa tai keskustelussa. Koodinvaihto on yksinkertaisimmillaan esimerkiksi yhden sanan lainaamista lauseeseen toisesta kielestä. Syitä lapsen koodinvaihtoon ovat pyrkimys sujuvoittaa kommunikointia, aukot sanastossa, monimutkaisempien lauseiden tavoittelu, tietty aihepiiri, keskustelukumppani ja kielten status. (Smolander 2020, 341–343.)

Nykykäsityksen mukaan kielillä on jaettava hallintaa, joten kaikkea ei tarvitse joka kielellä omaksua erikseen uudelleen. Kehittyvien kielten ajatellaan alusta asti olevan yhteydessä, mutta kielet kuitenkin kehittyvät erillisiksi systeemeiksi. Kaikilla lapsilla on nykykäsityksen mukaan kyky oppia useampaa kieltä kielikyvykkyytensä ja kognitiivisten valmiuksiensa puitteissa. Tämä kuitenkin edellyttää lapsen säännöllistä altistumista kielelle. Useamman kielen omaksumisen ei ajatella aiheuttavan haittaa kognitiiviselle kehitykselle, mutta myös viime vuosina esitetty näkemys, jonka mukaan useamman kielen omaksumisesta olisi jopa kognitiivisia etuja, on kiistanalainen (Smolander 2020, 342). On myös havaittu, ettei kaksikielisyys lisää riskiä kielenkehityksen viivästymiin tai häiriöihin. Silloin, kun havaitaan poikkeama kaksikielisen lapsen kummassakin kielessä ja sen tyyppi on samanlainen, voidaan epäillä kielenkehityksen häiriötä. (Hassinen 2005, 50, 133.)

Rebeka Javorin (2017) tekemän tutkimuksen tulokset kuitenkin osoittavat, että kaksikielisyydellä on kognitiivisia etuja. Tutkimuksessa tutkittiin tarkemmin kaksikielisyuden, mielen teorian ja empatian välistä yhteyttä 240 yksi- ja kaksikielisten osallistujien keskuudessa. Tutkimuksen hypoteesina oli, että kaksikielisillä ihmisillä on paremmat mielen teorian taidot ja paremmat empatiataidot verrattuna yksikielisiin ihmisiin. Mielen teorian määritelmä on kyky ymmärtää, että toisilla ihmisillä on ajatuksia, tunteita, tavoitteita, haluja, uskomuksia ja kuvitelmia, jotka vaikuttavat heidän toimintaansa ja että nämä voivat olla omista tai todellisuudesta eroavia (Hannula 2007). Osa tutkimukseen osallistuneista 240 ihmisestä oli kaksikielisiä puhuen unkarin ja serbian kieltä ja osa yksikielisiä puhuen vain unkarin kieltä. Osallistujat täyttivät kaksi kyselylomaketta ja osallistuivat aikuisille suunnattuun mielen teorian kokeeseen. Kyselylomakkeista toinen käsitteli osallistujien kielten profiilia ja toinen heidän empatiataitojaan. Tutkimuksen alussa asetettu hypoteesi osoittautui oikeaksi. Kaksikielisillä ihmisillä oli paremmat empatiataidot ja kertomukset mielen teorian kokeessa osoittivat kaksikielisten eroavan edukseen yksikielisistä. Tutkimuksesta voidaan olettaa, että kaksikielisyydellä, mielen teorialla ja empatialla on positiivinen yhteys toisiinsa. (Javor 2017.)

Kaksikielisyys on muuttuva ja kehittyvä prosessi. Se sopeutuu ympäristön ja yksilön tarpeisiin sekä muuttuu elämäntilanteen mukaan. Kielten taso ei koskaan saavuta viimeistä ja lopullista tasoa, vaan kielen hallinta muuttuu koko ajan. Kahden kielen tasosta ei tule kuitenkaan koskaan täysin samanvertaisia. Olennaisinta on, että ihminen pystyy kahdella kielellään ilmaisemaan itseään ja hän tulee ymmärretyksi tarvittaessa mistä tahansa aiheesta puhuttaessa. (Hassinen 2005, 153.)

3 Mitä kaksikielisestä varhaiskasvatuksesta säädetään?

Varhaiskasvatusta voivat saada lapset, jotka eivät vielä ole oppivelvollisuusikäisiä sekä milloin erityiset olosuhteet sitä vaativat, myös sitä vanhemmat lapset. Varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä tai tuotettaessa ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Kunnan on pyrittävä järjestämään varhaiskasvatusta lähellä palvelun käyttäjiä ottaen huomioon asutuksen sijainti sekä liikenneyhteydet. Päiväkodin toiminta kalenterivuoden aikana ja aukioloaika vuorokaudessa on järjestettävä paikallisen tarpeen mukaan. Kunnan on järjestettävä varhaiskasvatusta lapselle, joka asuu kunnassa huoltajinsa työn, opiskelun, sairauden tai vastaavien syiden vuoksi, vaikka lapsella ei ole Suomessa kotikuntaa tai lapsen kotikunta on kotikuntalain perusteella toinen kunta. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.)

3.1 Varhaiskasvatuksen kieltä ja kielenopetusta ohjaavat asiakirjat

Varhaiskasvatuksen kieltä ja kielenopetusta määrittävät pitkälti varhaiskasvatuslaki ja valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Kuitenkin varhaiskasvatuksen kielen ja kielenopetukseen vaikuttavat muutkin lait, kuten saamen kielilaki ja Suomen perustuslaki. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, joka pohjautuu varhaiskasvatuslakiin. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan laaditaan paikalliset ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmat sekä toteutetaan varhaiskasvatusta. (Opetushallitus 2018, 7.) Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa varhaiskasvatuksen kieltä ja kielenopetusta käsittelevät muun muassa luvut *Kielten rikas maailma, Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus* sekä *Kieleen ja kulttuuriin liittyvät näkökulmat*.

Kunnan on huolehdittava siitä, että lapsi voi saada varhaiskasvatusta lapsen äidinkielenä olevalla suomen tai ruotsin kielellä tai saamen kielilain (1086/2003) 3 §:n 1 kohdassa tarkoitetulla saamen kielellä. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.) Saamen kielilain (1086/2003) 3 §:n 1 kohdassa saamen kielellä tarkoitetaan inarinsaamen, koltansaamen tai pohjoissaamen kieltä käytetystä kielestä tai pääasiallisesta kohderyhmästä riippuen. Kaksikielisessä kunnassa ja kaksikielisiä tai sekä suomen- ja ruotsinkielisiä kuntia käsittävässä kuntayhtymässä varhaiskasvatus järjestetään kunnan tai kuntayhtymän molemmilla kielillä siten, että palvelunkäyttäjä saa varhaiskasvatusta valitsemallaan kielellään, joko suomeksi tai ruotsiksi (Varhaiskasvatuslaki 540/2018). Englanninkielisen opetuksen järjestämisestä varhaiskasvatuksessa ei ole määritelty laissa, sillä englanti ei ole Suomen virallinen kieli (mm. Varhaiskasvatuslaki 540/2018). Kunta tai yksityinen toimija järjestävät kaksikielistä varhaiskasvatusta (Opetushallitus 2018, 51).

Kulttuurisesti muuntuvassa ja monimuotoisessa yhteiskunnassa varhaiskasvatuksella on osansa. Varhaiskasvatuksessa nähdään kulttuurinen moninaisuus voimavarana. Perusoi-keutena tunnustetaan oikeus omaan kieleen, kulttuuriin, uskontoon ja katsomukseen. Suomalaisia kansalliskieliä ja kulttuuriperintöä sekä yhteisön ja ympäristön kielellistä, kulttuurista ja katsomuksellista monimuotoisuutta arvostetaan ja hyödynnetään varhaiskasvatuk- sessa. Kielitietoisessa varhaiskasvatuksessa osataan ottaa huomioon, että kielet ovat jat- kuvasti läsnä kaikkialla. Henkilökunta ymmärtää kielen merkityksen muun muassa lasten oppimisessa ja kehityksessä sekä vuorovaikutuksessa ja identiteettien rakentumisessa. Lasten kehitystä kulttuurisesti moninaisessa maailmassa tukee monikielisyyden näkyväksi saattaminen. Varhaiskasvatuksen henkilökunta ovat kielellisiä malleja lapsille. Heidän tulisi kiinnittää huomiota omaan kielenkäyttöön ja rohkaista lapsia käyttämään kieltä vaihtele- vasti. Varhaiskasvatuksessa huomioidaan lisäksi lasten kielelliset lähtökohdat. Heille anne- taan mahdollisuuksia ja aikaa erilaisiin kielenkäytön tilanteisiin. (Opetushallitus 2018, 31.)

Lasten kielellisten valmiuksien ja taitojen sekä kielellisten identiteettien kehittymisen vah- vistaminen ovat varhaiskasvatuksen tehtäviä. Lasten mielenkiintoa ja uteliaisuutta kieliin, kulttuureihin ja teksteihin vahvistetaan. Varhaiskasvatuksessa huomioidaan lasten erilaiset kielelliset kasvuympäristöt; kodeissa vaihtelevat tavat, miten kieltä käytetään ja ollaan vuo- rovaikutuksessa sekä kodeissa voidaan puhua useampia kieliä. Yhteistyössä huoltajien kanssa varhaiskasvatuksessa tehdään kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta näkyväksi. Varhaiskasvatuksessa tutustutaan lasten kanssa lastenkirjallisuuteen monipuolisesti sekä käytetään rikkaita ja erilaisia tekstejä. Lapsille kerrotaan tarinoita ja kannustetaan heitä ker- tomaan niitä itse sekä dokumentoidaan lasten loruja, kertomuksia ja sanallisia viestejä. Lap- sille annetaan kannustavaa palautetta kielenkäyttö- ja vuorovaikutustaidoistaan. Moniluku- taitoa tukevassa varhaiskasvatuksessa käytetään puheen rinnalla myös auditiivisia, visu- aalisia ja audiovisuaalisia tekstejä ja viestejä. (Opetushallitus 2018, 40–42.)

Jokaista varhaiskasvatukseen osallistuvaa lasta kohden katsotaan koskevan varhaiskas- vatussuunnitelman perusteiden kieleen ja kulttuuriin liittyvät näkökohdat. Yhteisöä myönteis-ellä tavalla rikastavina asioina nähdään lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet. Kielet, kulttuurit ja katsomukset liittyvät osaksi varhaiskasvatuksen kokonai- suutta kieli- ja kulttuuritietoisessa varhaiskasvatuksessa. Vieraskielisten ja monikielisten lasten kielitaitoa, kieli- ja kulttuuri-identiteettiä sekä itsetunnon kehittymistä tuetaan varhais- kasvatuksessa. Mahdollisuuksien mukaan lapsille järjestetään tilaisuuksia käyttä ja omak- sua myös omaa äidinkieltään tai omia äidinkieliään. Perheellä on ensisijaisesti vastuu las- ten oman äidinkielen tai äidinkielen sekä kulttuurin toteuttamisesta. (Opetushallitus 2018, 49–50.)

Varhaiskasvatuksessa edistetään lasten suomen tai ruotsin kielen kehitystä kielellisten valmiuksien ja taitojen osa-alueilla, mutta huomioiden kuitenkin lasten tarpeet ja edellytykset. Lapsille tarjotaan vaihtelevien oppimisympäristöjen ja vuorovaikutustilanteiden avulla mahdollisuuksia omaksua ja käyttää suomea tai ruotsia toisena kielenä. Lähtökohtana suomen tai ruotsin kielen omaksumiselle on arjen kieli ja sen ilmaisuväranä. Varhaiskasvatukseen osallistuu myös ruotsia ja suomea äidinkielenään puhuvia lapsia. On tärkeää, että heidän molempia kieliä tuetaan ja molempien kielten käyttöä kannustetaan, koska sillä tuetaan ruotsia ja suomea äidinkielenään puhuvien lasten kielellistä kehitystä ja identiteettien kehitystä. (Opetushallitus 2018, 49–50.)

Saamelaislasten varhaiskasvatuksen tavoitteena on vahvistaa kielen kehittymistä, ymmärtämistä ja käyttöä. Varhaiskasvatuksessa tavoitellaan lasten valmiuksien lisäämistä saamenkielisessä ympäristössä toimimiselle, saamen kielen oppimiselle ja saamen kielellä oppimisella. Henkilökunta yhteistyössä huoltajien kanssa vahvistavat saamen kieli- ja kulttuuriperinnön säilymistä. Romanilasten varhaiskasvatuksessa tuetaan lasten kielellistä kehitystä yhdessä huoltajien ja romaniyhteisön kanssa. Lapsille yritetään järjestää tilaisuuksia omaksua ja käyttää romanikieltä. Lisäksi henkilökunta yhteistyössä huoltajien kanssa vahvistavat romanien kieli- ja kulttuuriperinnön säilymistä. Viittomakielisten lasten varhaiskasvatus voidaan toteuttaa viittomakielisessä ryhmässä tai ryhmässä, jossa on viittomakieltä ja puhuttua kieltä käyttäviä lapsia. Viittomakielisen varhaiskasvatuksen tavoitteena on lasten kieli- ja kulttuuri-identiteetin tukeminen ja vahvistaminen antamalla heille mahdollisuus omaksua ja käyttää suomalaista tai suomenruotsalaista viittomakieltä. Tämä tehdään yhteistyössä huoltajien kanssa. (Opetushallitus 2018, 49–50.)

Paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa tarkennetaan eri kieli- ja kulttuuriryhmien varhaiskasvatuksen toteuttamisesta ja kaksikielisen varhaiskasvatuksen toteuttamisesta, mikäli sitä järjestetään. Lisäksi tarkennetaan vieras- ja monikielisten lasten suomen tai ruotsin kielen oppimisen tukemisesta sekä perheen kielivalintoihin ja äidinkielen tukemiseen liittyvästä yhteistyöstä ja käytännöistä. (Opetushallitus 2018, 53.)

3.2 Kaksikielisen varhaiskasvatuksen opettajankoulutus

Kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa toimivilta opettajilta ei edellytetä kelpoisuusvaatimuksissa kaksikielisen varhaiskasvatuksen tuntemusta. Heitä koskevat samat kielitaitovaatimukset ja pedagogiset kelpoisuudet kuin muihinkin opettajiin. Laissa sosiaali- ja terveysalan ammattilaisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (272/2005) säädetään varhaiskasvatuksen opettajien kelpoisuusvaatimuksista. (Mård-Miettinen ym. 2018, 24.)

Mård-Miettisen, Peltoniemen, Sjöbergin & Skinnarin (2018) julkaistussa selvityksessä he selvittivät muun laajamittaisen ja suppeamman kaksikielisen varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen tilannetta Suomen kunnissa vuonna 2017. Selvityksessä tehtyjen puhelintiedustelujen mukaan osa varhaiskasvatukseen suuntautuviksi sosionomeiksi opiskelevat voivat suorittaa osittain tai kokonaan opintonsa englannin kielellä. Kyseiset opiskelijat usein päätyvät työskentelemään englanninkielisessä tai kaksikielisissä päiväkodeissa. Osassa opettajankoulutusta järjestävissä korkeakouluissa on tarjolla yksittäisiä kaksikielisen opetuksen huomioivia kursseja ja joissakin opettajankoulutusohjelmissa opiskelijat pääsevät lisäksi tutustumaan kaksikieliseen opetukseen harjoittelupaikoissaan. (Mård-Miettinen ym. 2018, 26.)

Kaksikielisyyteen valmistavaa opettajankoulutusta ja täydennyskoulutusta on tarjolla Suomessa vähän. Laajimpia kaksikieliseen opetukseen suuntautuneita luokanopettajan koulutusohjelmia tarjoaa Jyväskylän ja Oulun yliopisto, mutta varhaiskasvatuksen opettajille ei ole näinkään laajaa valinnanvaraa kaksikieliseen varhaiskasvatukseen kouluttautumiseksi. (Mård-Miettinen ym. 2018, 26.) Kuitenkin esimerkiksi Vaasan Åbo Akademi tarjoaa varhaiskasvatuksen opettajan koulutusohjelmaa, jonka keskiössä on kielikylpyopetusmenetelmä. Opetus tapahtuu ruotsiksi ja koulutusohjelmasta valmistuu ruotsinkielisiä kielikylvyn opettajia. (Åbo Akademi.)

Kaksikielisen varhaiskasvatuksen opettajille on tarjolla valtakunnallisesti järjestettyä täydennyskoulutusta jonkin verran muun muassa Opetushallituksen rahoittamilla kursseilla. Suomen vieraskielisen opetuksen yhdistys Suvikyky ry on ollut järjestämässä vuodesta 2006 alkaen vuosittaista valtakunnallista STEPS-seminaaria (Sharing Tools for English Public Schools). Seminaari on koontanut kaikkialta Suomesta kaksikielisen koulutuksen ja varhaiskasvatuksen toimijoita yhteen. (Mård-Miettinen ym. 2018, 28.)

4 Kaksikielisen varhaiskasvatuksen toteuttaminen

Kunnan tai yksityisen toimijan päätökseen perustuu kaksikielisen varhaiskasvatuksen järjestäminen. Kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa hyödynnetään lasten varhaisen kielinoppimisen herkkyyuskautta tarjoamalla lapsille monipuolisempaa kielikasvatusta. Lapsille annetaan tilaisuuksia kielten omaksumiseen ja niiden käyttöön toiminnallisesti ja leikinomaisesti. Monikielisessä ympäristössä toimimisella tavoitellaan lasten kielellisen uteliaisuuden ja kokeilunhalun heräämistä. Monenlaiset kulttuurit kohtaavat myös vaivattomasti kaksikielisesti järjestetyssä varhaiskasvatuksessa. (Opetushallitus 2018, 51.)

4.1 Kaksikielisen varhaiskasvatuksen erilaiset muodot

Kaksikielinen varhaiskasvatus jaetaan laajamittaiseen ja suppeampaan. Tavoitteena suppeammalla kaksikielisellä varhaiskasvatuksella on herättää lasten kiinnostus ja positiivinen asenne kieliä kohtaan, kun taas laajamittaisen kaksikielisen varhaiskasvatuksen tavoitteena on pyrkiä luomaan lapsille valmiuksia toimia kaksi- tai monikielisessä ympäristössä. (Opetushallitus 2018, 51.)

Laajamittainen varhaiskasvatus voidaan jakaa kotimaisten kielten varhaiseen täydelliseen kielikylpyyn ja muuhun laajamittaiseen kaksikieliseen varhaiskasvatukseen. Kotimaisten kielten varhainen täydellinen kielikylpy voidaan järjestää siten, että suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa toteutetaan ruotsinkielistä kielikylpyä ja ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa suomenkielistä kielikylpyä. Suomen- ja ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa voidaan lisäksi järjestää saamenkielistä kielikylpyä. Varhaiskasvatus toteutetaan pääsääntöisesti kielikylpykielellä. Yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa tuetaan lasten äidinkielen tai äidinkielten taitojen kehittymistä. Muussa laajamittaisessa kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa vähintään 25 % toiminnasta toteutetaan jollakin muulla kielellä kuin varhaiskasvatuslaissa säädetyllä varhaiskasvatuksen kielellä. Toiminta suunnitellaan siten, että eri kieliryhmät saavat tarvittavaa tukea kielenkehitykselleen. Varhaiskasvatuksen järjestäjä harkitsee aina tapauskohtaisesti huoltajan kanssa, milloin kaksikielinen varhaiskasvatus tukee lapsen kehitystä, jos kumpikaan varhaiskasvatuksessa käytettävistä kielistä ei ole lapsen äidinkieli. (Opetushallitus 2018, 51.)

Laajamittaisen varhaiskasvatuksen toiminta suunnitellaan siten, että kahdella kielellä toteutetussa varhaiskasvatuksessa molemmat kielet ovat läsnä ja ne kehittyvät hiljalleen henkilökunnan mallintamisen ja lasten aktiivisen toiminnan myötä. Molempia laajamittaisen varhaiskasvatuksen muotoja yhdistää se, että mikäli mahdollista, kukin henkilöstöön kuuluva käyttää aktiivisesti vain jompaakumpaa kieltä, kielikylpykieltä tai kieltä, jolla varhaiskasvatus on järjestetty. Lapsella tulee kuitenkin olla mahdollisuus tulla ymmärretyksi

omalla äidinkielellään, suomeksi tai ruotsiksi. Lapsia kannustetaan molempien varhaiskasvatuksessa käytettyjen kielten käyttöön. Tavoitteena on myös valmius siirtyä kaksikieliseen tai suomen- tai ruotsinkieliseen esiopetukseen ja myöhemmin perusopetukseen. (Opetushallitus 2018, 51–52.)

Suppeampaa kaksikielistä varhaiskasvatusta on kielirikasteinen varhaiskasvatus. Kielirikasteisessa varhaiskasvatuksessa alle 25 % toiminnasta järjestetään suunnitellusti ja säännöllisesti jollakin muulla kuin varhaiskasvatustilaisissa määritellyllä varhaiskasvatuksen kielellä. Kieltenoppimisen tukeminen, lasten motivoiminen ja kielivalintojen monipuolistaminen ovat kielirikasteisen varhaiskasvatuksen tavoitteita. Siirtyminen kielirikasteiseen tai muuhun kaksikieliseen esi- ja perusopetukseen tai muulla tavalla varhennettuun kieltenopetukseen voi olla suppeamman varhaiskasvatuksen tavoitteena. (Opetushallitus 2018, 52.)

Suppeammassa kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa voidaan toteuttaa kielisuihkutuksen opetusmuotoa (Mård-Miettinen ym. 2016, 10). Lapsen luontaisen uteliaisuuden vahvistaminen vieraita kieliä ja kulttuureja kohtaan on kielisuihkutuksen päätavoite. Kieltä ja kulttuuria lähestytään lapsen näkökulmasta toiminnallisia keinoja käyttäen. (Verkama.) Kielisuihkutuksessa lapsille tarjotaan yhdellä tai useammalla vieraalla kielellä lyhyitä tuokioita säännöllisesti toistuvien arkisten askareiden lomassa, kuten päivittäiset tervehdykset tai laulutuokiot. Tällä tavoitellaan lasten tutustumista yhteen tai useampaan vieraaseen kieleen heidän huomaamattaan. Kielisuihkutuksen toteutustavat ja kesto ovat moninaiset. (Mård-Miettinen ym. 2016, 10.)

Tampereella vuoden 2016 alussa on käynnistynyt hanke nimeltä Kieliä kehiin, joka on kaupungin varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteinen kielirikasteinen hanke. Hanketta rahoittaa Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Opetus-hallitus. Hankkeen tavoitteena on tukea kielitietoisuuden kasvua sekä vahvistaa ja rikastuttaa kielivalintoja. Kulttuurintuntemuksen ja globaalikasvatuksen tavoitteita tuetaan myös kielellisen monimuotoisuuden esille nostamisen avulla. (Verkama.) Yhteistyössä Tampereen yliopiston kielten opiskelijoiden kanssa varhaiskasvatuksen ryhmille, perusopetuksen alaluokille ja iltapäiväkerhojen ryhmille järjestetään ohjattuja ja leikinomaisia kielisuihkuja. Tampereen kaupungin kesäkerhojen toiminnassa toteutetaan myös kielisuihkuja. Säännöllisiä täydennyskoulutuksia järjestetään varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen opettajille kielikasvatuksen ja kielirikasteisen toiminnan avuksi sekä oppimiskokonaisuuksien suunnittelun ja toiminnan tueksi. (Kieliä kehiin!)

Varhaiskasvatuksen toiminnassa voidaan hyödyntää myös CLIL-opetusmenetelmää (CLIL=Content and Language Integrated Learning). CLIL-opetusmenetelmä tarkoittaa

sitä, että laajamittaisessa tai suppeammassa varhaiskasvatuksessa tarjotaan kaksikielistä opetusta jollakin vieraalla kielellä, esimerkiksi englanniksi tai venäjäksi. CLIL-opetus on toteutukseltaan moninaisempaa kuin kielikylpy, mutta se ei välttämättä muodosta kielikylpyohjelman kaltaista jatkumoa kaksikieliseen esiopetukseen ja perusopetukseen. CLIL-opetuksen moninaisuus liittyy toiminnan laajuuteen sekä opetuksen ja kielenkäytön periaatteisiin. CLIL-opetukselle on tyypillistä, että sama opettaja käyttää vierasta kieltä ja lasten omaa kieltä saman lapsiryhmän kanssa. CLIL-opetuksessa on mukana usein myös henkilökuntaa, joka ei lainkaan ymmärrä tai puhu lasten äidinkieltä. (Mård-Miettinen ym. 2016, 10.)

Varhaiskasvatuksessa voidaan toteuttaa lisäksi kielipesätoimintaa. Kielipesätoiminnassa vahvistetaan lasten tietämystä omasta kulttuuristaan ja tarjotaan mahdollisuus oppia perheessä tai suvussa puhuttua vähemmistökieltä tai alkuperäiskansan kieltä. Kielipesätoiminnan periaatteet voivat olla kielikylvyn mukaisia. (Opetushallitus 2018, 52.)

4.2 Kaksikielisyyttä tukeva pedagogiikka varhaiskasvatuksessa

Kaksikieliseen varhaiskasvatukseen osallistuu lapsia erilaisista kielellistä lähtökohdista. Osalla lapsista saatetaan puhua kotona vain suomea ja osalla kahta tai useampaa eri kieltä. Kaksikielisen varhaiskasvatuksen valitsemiselle voi olla myös monia erilaisia syitä, esimerkiksi huoltajat haluavat lapsen oppivan toista kieltä, huoltajat haluavat lapsen tutustuvan monikulttuurisuuteen ja erilaisuuteen tai lapsen aloittaminen englanninkielisessä varhaiskasvatuksessa voi olla vieraskieliselle perheelle helpompaa kuin lapsen aloittaminen kokonaan suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa. Kaksikielisen varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelu ei ole aina yksinkertaista ja helppoa juuri edellä mainituista syistä eikä siksi, että lapset voivat olla hyvinkin eri vaiheissa omassa kielenkehityksessään. Varhaiskasvatäjien onkin tärkeää suunnitella päiväkodin toimintaa huomioiden lasten kielelliset lähtökohdat, heidän kielenkehityksen vaiheensa sekä perheen toiveet ja mielipiteet. Tietenkään varhaiskasvatustilaa ja varhaiskasvatussuunnitelmia lukuun ottamatta.

Valtakunnallisessa varhaiskasvatuksen suunnitelmassa (2018) on taulukko lasten kielenkehityksen keskeisistä osa-alueista varhaiskasvatuksessa (taulukko 2). Taulukko käsittelee lasten kehittyviä kielellisiä identiteettejä, joita ovat vuorovaikutustaidot, kielen ymmärtämisen taidot, puheen tuottamisen taidot, kielenkäyttötaidot, kielellinen muisti ja sanavaranto sekä kielitietoisuus. Kielenoppimisen näkökulmasta on tärkeää huomioida, että saman ikäiset lapset voivat olla eri vaiheissa kielenkehityksen osa-alueilla. Kun lapsia tuetaan ja ohjataan kielellisten taitojen ja valmiuksien keskeisillä osa-alueilla, silloin lasten kielelliset identiteetit kehittyvät. (Opetushallitus 2018, 41.)

Vuorovai- kutustaidot	Kielen ym- märtämisen taidot	Puheen tuot- tamisen tai- dot	Kielenkäyttö- taidot	Kielellinen muisti ja sana- varanto	Kielitietoi- suus
Kehittyvät kielelliset identiteetit					

Taulukko 2. Lasten kielenkehityksen keskeiset osa-alueet varhaiskasvatuksessa (Opetus-
hallitus 2018, 41)

Kieli- ja kulttuuritietoinen toimintatapa on varhaiskasvatussuunnitelman läpi leikkaava peri-
aate. Kieli- ja kulttuuritietoinen kasvatus ja opetus tarkoittavat 1.) jokaisen lapsen ja perheen
kielelliseen ja kulttuuriseen taustaan arvostavaa suhtautumista sekä valmiutta mukauttaa
toimintaa niin, että jokaisen on mahdollista rakentaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiään
omista lähtökohdistaan käsin sekä 2.) lapsille tietoista kielellisen ja kulttuurisen pääoman
siirtämistä oppimistilanteiden ja arjen kohtaamisten yhteydessä. Varhaiskasvatuksen kieli-
ja kulttuuritietoiset toimintatavat eivät koske vain vieraskielisiä lapsia ja toisesta maasta
muuttaneita perheitä, vaan ne koskevat kaikkia lapsia ja perheitä. (Malinen 2019, 19–20.)

Varhaiskasvatuksen henkilöstön täytyy sopeuttaa toimintaansa siten, että jokaisella lapsella
on mahdollisuus kielellisten edellytyksiensä puitteissa osallistua siihen (Malinen 2019, 26).
Tällöin voidaan myös hyödyntää esimerkiksi lapsen lähikehityksen vyöhykettä. Lähikehityk-
sen vyöhyke tarkoittaa sitä, että lapsi kykenee yhteistyössä ja ohjauksessa ratkaisemaan
vaikeampia tehtäviä kuin itsenäisesti. Opeteltava asia, joka on jossakin ikävaiheessa lähi-
kehityksen vyöhykkeellä, muuttuu seuraavassa vaiheessa hallituksi asiaksi. (Koskela 2007,
10.) Kasvattajan ammattitaitoon kuuluu havainnoida lapsen osaamista niin, että lapselle
voidaan tarjota oikeanlaisia kielellisiä virikkeitä ja tehtäviä. Niiden tulee olla riittävän mielen-
kiintoisia ja haastavia, mutta ei koskaan täysin ylivoimaisia. (Malinen 2019, 107.)

Kaksi- tai monikielisessä ympäristössä on usein suositeltua, että jokainen lapsen kasvatuk-
seen osallistuva henkilö puhuu lapselle aina johdonmukaisesti vain yhtä kieltä. Tätä kutsu-
taan OPOL-menetelmäksi (OPOL= one person, one language). Kyseinen menetelmä aut-
taa lasta hahmottamaan kielet erillisiksi kokonaisuuksiksi ja ymmärtämään kenen kanssa
ja missä tilanteessa kannattaa mitään kieltä puhua. (Malinen 2019, 67, 73.) Kaksikielisyyttä
voidaan lisäksi tukea varhaiskasvatuksessa monin tavoin ihan arkisen toiminnan yhtey-
dessä kuin suunnitelluissakin tuokioissa. Monet keinot, jotka tukevat äidinkielen kehitystä
tukevat myös vieraan kielen kehitystä silloin, kun näitä keinoja sovelletaan vieraan kielen
oppimista tukeviksi. Näitä keinoja ovat esimerkiksi leikki, musiikki, lastenkirjallisuus ja
draama.

Leikkiessään lapset oppivat kulttuurista sekä kielestä ja sen käyttötarkoituksista. Lapsen ollessa vuorovaikutuksessa aikuisen ja ikätovereiden kanssa leikinomaisissa tilanteissa lapsen kieli rikastuu. Lapsi oppii sanat ja niiden merkityksen aikuisen toistaessa leikissä esineiden ja asioiden nimiä. Loru- ja laululeikit ovat hyviä lapsen kielenkehityksen tukemisessa. Loruleikkeihin sisältyy samanlaista toisen aikeiden ennustamista ja vuorottelua kuin puhetapahtumiin. Loruleikeissä myös kielellä leikitellään ja riimitellään. Laululeikit ovat usein vielä rikkaampia sanastoltaan kuin loruleikit. Lapset oppivat laulamaan pitkiä lauseita ennen kuin pystyisivät saman sanomaan. Kasvattajan yhtenä tehtävänä on pitää huolta lapsen mahdollisuudesta leikkiä, kuten huolehtia riittävästä ajasta, leikin jatkuvuuden turvaamisesta, muiden lasten seurasta, leikin tarvikkeista sekä mahdollisuudesta leikkiä sisällä tai ulkona. Kielenkehityksen tukemiselle on tärkeää kasvattajien herkkyys lasten tekemille kommunikointialoitteille. Lapselle on tärkeää antaa aikaa myös ilmaista itseään oma-aloitteisesti. (Viljamaa & Yliherva 2020, 207, 212, 214, 218–219, 221.)

Puheen havaitsemiselle ja kielenkehitykselle on hyötyä laulamisesta, erilaisten soitinten soittamisesta, musiikin mukaan liikkumisesta ja tanssimisesta. Musiikkitoiminta edistää puheelle ja musiikille yhteisten äänten ja tavujen keston, äännekorkeuden ja voimakkuuden sekä rytmien ja melodian havaitsemista. Tämä johtaa esimerkiksi sana- ja lausepainojen havaitsemisen paranemiseen. Puheen melodiaan liittyvällä lausepainolla ilmaistaan lauseiden tärkeät sanat, kuten *”äiti lähti kauppaan”*. Lausepainojen kuuleminen auttaa lasta oppimaan uusia sanoja, koska lausepainot suuntaavat lapsen tarkkaavuuden kohti painotettua sanaa. Puhekielen kehityksessä lasta auttaa puolestaan sanan tietyn tavun painottaminen, esimerkiksi suomen ja englannin kielessä sanapaino on usein ensimmäisellä tavulla. Sanapainoa voidaankin käyttää hyödyksi sanojen erottelemiseen jatkuvasta puhevirrasta. Kuitenkin sanapainoista muodostuva puheen rytmi on ennakoitavissa, mikä taas ohjaa kuulotarkkaavuuden ennakoituille ajankohdille. Rytmit ovat ennakoitavimpia laulussa kuin puheessa, jonka seurauksena lauluissa ennustettavuuden vaikutus puheen havaitsemiseen on suurempi. Musiikkitoiminta on yhteydessä myös vieraan kielen oppimiseen, koska musiikkitoiminta on yhteydessä hyvin kehittyneeseen kuulokykyyn ja kielellisiin taitoihin sekä vieraan kielen oppimisessa on paljolti kyse puheen yksityiskohtien oikein havaitsemisesta. Laulujen avulla voidaan opetella myös uutta, esimerkiksi eläimiä, numeroita ja vuoden aikoja. Laulun yhteydessä käytettävät lelut ja kuvat voivat olla motivoivia ja auttaa lasta ymmärtämään laulun sanoja. (Torppa ym. 2020, 256, 261, 265, 268).

Lastenkirjat muodostuvat erilaisista tekstin ja kuvan yhdistelmistä, joita ovat kuva- ja ensikirjat, pedagogiset kirjat, kerronnalliset kuvakirjat, sadut ja lastenlyriikat. Yhteiset lukuhetket muun muassa vahvistavat lapsen ja aikuisen välistä vuorovaikutusta, kehittävät laaja-alaisesti lapsen kielellisiä taitoja ja vahvistavat empaattisuutta. Lukeminen suurentaa

lapsen omaksuman sanaston määrää, ja lukemisen hyödyt heijastuvat kouluikään asti. Osallistava lukeminen kehittää lapsen ymmärtävää ja tuottavaa sanastoa. Lisäksi se kehittää lukutaitoa edeltäviä valmiuksia, kuten kirjainten tunnistamista ja sanan osien hahmottamista. Osallistava lukeminen tarkoittaa, että lukutuokiot sisältävät dialogista keskustelua lapsen ja huoltajan välillä luettavan kirjan tarinasta. Luettavalla kirjalla on lisäksi vaikutusta siihen, mitä kielen osa-aluetta se vahvistaa. Juonellinen satukirja vahvistaa lapsen ymmärrystä tarinan kertomuskielipiillisistä rakenteista, kun taas aakkos- ja riimikirjat vahvistavat lapsen äänteellistä tietoisuutta. (Suvanto & Ukkola 2020, 272–279, 283–286.)

Draama karsii tarpeettomia viittauksia ja korostaa olennaista. Pelkkä ruusu ilman ihmistä voi viitata kaipuuseen ja makkara nälkään, mutta yksikin draaman viittaus voi olla kielellisesti monikerroksinen, kuten kruunu. Kruunu voi merkitä jollekin hienoa esinettä, toiselle esinettä, josta kilpaillaan ja kolmannelle se voi merkitä vallan symbolia. Draama tukee lapsen kielenkehitystä monella eri tavalla. Draaman merkitysten jäsentäminen voi rakentaa lapsen sisäistä kieltä, erityisesti silloin kun koettua reflektoidaan yhdessä. Lapset oppivat uusia sanoja ja kielen rakenteita ohjatuissa draamatuokioissa. Lapsi uskaltautuu kokeilemaan turvallisissa tilanteissa monipuolisia tapoja käyttää kieltä ja oppii siten kielenkäyttötaitoja. Lasten kehityksen taso ja lasten omat kiinnostuksen kohteet ovat tärkeitä ottaa huomioon draaman käytössä. (Pulli 2020, 292–293.)

5 Tutkimuksen toteutus

5.1 Tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tarkastella varhaiskasvatukseen lasten kaksikielisyttä ja kaksikielistä varhaiskasvatusta kokonaisuudessaan. Lasten kaksikielisyttä lähestyn pääosin kielenkehityksen ja varhaisen vuorovaikutuksen merkityksen näkökulmista. Tarkoitusta vastaamaan etsin sopivan yhteistyökumppanin, jolla on vankka kokemus kaksikielisen varhaiskasvatuksen toteuttamisesta. Opinnäytetyöni yhteistyökumppaniksi sain Kotkan Englanninkielisen leikkikoulun. Tavoitteena on saada tietoa päiväkodin lasten perheiltä heidän kokemuksistaan kaksikielisydestä, kaksikielisestä varhaiskasvatuksesta ja Kotkan Englanninkielisen leikkikoulun toiminnasta. Tavoitteena on lisäksi antaa Kotkan Englanninkieliselle leikkikoululle arvokasta tietoa omasta toiminnastaan. Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset ovat:

1. Mitkä ovat perheiden kokemukset kaksikielisydestä?
2. Minkälaisia vaikutuksia kaksikielisellä varhaiskasvatuksella on ollut lapsen kielen kehitykselle?
3. Mitkä ovat perheiden aatteet päiväkodin kielikasvatuksen kehityskohteista ja varhaiskasvatuksen laadusta?

5.2 Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruu

Päädyin valitsemaan opinnäytetyöni tutkimusmenetelmäksi pääosin kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen. Laadullinen tutkimus tutkii ihmisen elämismailmaa ja tutkimuksen keskiössä ovat merkitykset (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Laadullisen tutkimuksen päämääränä on näyttää tutkimisen aikana muodostuneiden tulkintojen avulla esimerkiksi ihmisen toiminnasta jotakin, jota on välittömän havainnon ulkopuolella. Välittömän havainnon ulkopuolella olevat asiat ovat kuin arvoituksia, joita laadullisessa tutkimuksessa pyritään ratkaisemaan. (Vilkkä 2021, 120.) Opinnäytetyöni arvoituksina toimivat asettamani tutkimuskysymykset, joihin hain vastauksia koko opinnäytetyöprosessin ajan.

Laadulliselle tutkimukselle on monia ominaispiirteitä, joita ovat esimerkiksi sitoutuminen lähelle menevään tarkasteluun sekä mitä- ja miten-kysymysten painottaminen. Sitoutuminen lähelle menevään tarkasteluun tarkoittaa, että tutkijat ovat suorassa yhteydessä niihin ihmisiin, käytäntöihin, asioihin ja tekoihin, joita yrittävät tutkimuksessaan ymmärtää, esimerkiksi mahdollisimman läheinen suhde tutkittaviin ihmisiin tai läheinen ja yksityiskohtia tarkasteleva suhde aineistoon. Laadullisessa tutkimuksessa on myös luontevaa kysyä

mitä- ja miten-kysymyksiä, vaikkei miksi-kysymyksetkään ole vieraita. (Juhila.) Opinnäytetyöni aihetta oli luontevinta lähteä tarkastelemaan laadullisen tutkimuksen keinoin.

Käytin opinnäytetyössäni aineistonkeruumenetelmänä kyselyä. Päädyin toteuttamaan kyselyn sähköisesti käyttäen Webropol-työkalua apuna. Kysely lähetettiin Kotkan Englanninkielisen leikkikoulun lasten perheille. Yleisesti kyselyn tarkoitus on yksinkertainen; kun halutaan tietää, mitä ihminen ajattelee tai miksi hän toimii kuten toimii, niin on luontevaa kysyä sitä häneltä itseltään (Tuomi & Sarajärvi 2018, 84). Valitsin kyselyn aineistonkeruumenetelmäksi, koska kyselyn tarkoitus palveli aihettani ja opinnäytetyöni tarkoitusta ja tavoitteita parhaiten. Opinnäytetyötäni varten minun täytyi selvittää, mitä perheet ajattelevat ja miksi he ovat toimineet kuin ovat. Kyselyn etuna on myös se, että vastaaja jää aina anonyymiksi (Vilkkä 2021, 94) ja kyselyn on mahdollista toteuttaa sähköisesti. Nämä vaikuttivat myös aineistonkeruumenetelmän valintaan.

Kyselyn kysymykset voivat olla suljettuja, avoimia tai sekamuotoisia kysymyksiä. Suljetut kysymykset ovat monivalintakysymyksiä, joissa kysymysmuoto on vakioitu eli jokainen vastaaja saa samat kysymykset samassa muodossa ja vastaajalle on lisäksi asetettu valmiit vastausvaihtoehdot. Avoimissa kysymyksissä vastaamista rajataan vain vähän, koska halutaan saada vastaajilta spontaaneja mielipiteitä kysyttävään asiaan. Sekamuotoisissa kysymyksissä taas osa vastausvaihtoehdoista on annettu ja mukana on aina yksi tai useampi avoin kysymys. (Vilkkä 2021, 106.) Laitimani kysely koostui suljetuista ja avoimista kysymyksistä, koska tarvitsin sekä numeerista että sanallista tietoa perheiltä aiheistani.

Kyselyssä tärkeitä huomioitavia asioita ovat pätevyys ja luotettavuus. Pätevyys eli validiteetti tarkoittaa kyselyn ymmärrettävyyttä. Siihen vaikuttaa se, millä tavalla perheet ovat ymmärtäneet kyselyn kysymykset. Kyselyä laatiessani oli tärkeää pohtia, miten muotoilen kysymykset, jotta ne olisivat ymmärrettäviä ja perheiden vastaukset vastaisivat käsittelemiäni tutkimusongelmia. Luotettavuus eli reliabiliteetti tarkoittaa kyselyn toistettavuutta. Toistettavuus tarkoittaa, että mittausta toistettaessa saman henkilön kohdalla saadaan sama tulos tutkijasta riippumatta. Pätevyys ja luotettavuus muodostavat yhdessä kyselyn kokonaisluotettavuuden. (Vilkkä 2021, 193–194.)

Kyselytutkimuksessa, niin kuin missä tahansa muussakin tutkimuksessa, ilmenee hyötyjen lisäksi myös riskejä. Kyselylle tyypillisiä riskejä ovat, että vastausprosentti jää alhaiseksi ja avointen kysymysten vastaukset niukkasanisiksi. Kyselyssä ei ole myöskään mahdollisuutta, esimerkiksi toistaa kysymystä, selventää ilmausten sanamuotoa tai oikaista väärinkäsityksiä niin kuin vaikkapa haastattelussa. Minä myös joudun oletamaan, että kyselyn vastaajat ovat luku- ja kirjoitustaitoisia sekä heillä on sähköpostiosoitteet ja

sen verran tietoteknisiä taitoja, että he osaavat itsenäisesti vastata verkossa laatimaani kyselyyn. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 85–86.)

5.3 Tutkimusaineiston analysointi

Kyselyä voidaan käyttää sekä laadullisen että määrällisen tutkimuksen aineistonkeruun menetelmänä, koska tutkimusta ei tarvitse rajata pelkästään laadulliseksi tai määrälliseksi (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Perheille laatimani kysely koostui monivalintakysymyksistä ja avoimista kysymyksistä. Kyselyn vastauksien tarkastelussa hyödynsin sisällönanalyysin menetelmää sekä luokittelun ja teemoittelun keinoja.

Hyödynsin kyselyn vastausten tarkastelussa sisällönanalyysin menetelmää, jota käytetäänkin tekstimuotoisten aineistojen tarkastelussa. Sisällönanalyysiä käyttäen etsin vastauksista yhtäläisyyksiä ja eroja laatimiini kysymyksiini ja pyrin tiivistämään nämä kyselyn tulokset koskevassa osiossa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Sisällönanalyysiä käytetään merkitysten etsimiseen (Vilka 2021, 163), joita olivat työssäni muun muassa perheiden perustelut kaksikielisen päiväkodin valitsemiselle, heidän kuvauksensa kaksikielisen varhaiskasvatuksen vaikutuksesta lapsensa kielenkehitykseen sekä heidän kokemuksensa Englanninkielisestä leikkikoulusta ja sen toimintatavoista.

Sisällönanalyysiä lähestyin aineistolähtöisesti. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä tutkittavan ilmiön, eli kaksikielisyyden ja kaksikielisen varhaiskasvatuksen, aiemmilla havainnoilla, tiedoilla ja teorioilla ei tulisi olla minkäänlaista vaikutusta analyysin toteuttamisen tai lopputuloksen kanssa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 108.) Aineistolähtöisen sisällönanalyysin tavoitteena on ymmärtää ja uudistaa perheiden toiminta- ja ajattelutapoja tutkimuksessa muodostuneiden käsitteiden, luokitusten tai mallien avulla (Vilka 2021, 171). Sisällönanalyysin avulla olen pyrkinyt muodostamaan lasten kaksikielisyydestä ja kaksikielisestä varhaiskasvatuksesta tiivistetyn kuvauksen, joka yhdistää tulokset kyseisten ilmiöiden laajempaan asiayhteyteen ja aihetta koskeviin tutkimustuloksiin (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Aineistolähtöisen sisällönanalyysin lisäksi hyödynsin työssäni luokittelun ja teemoittelun keinoja. Luokittelu tarkoittaa yksinkertaisimmillaan sitä, että aineistosta määritellään luokkia ja lasketaan monta kertaa luokat esiintyvät aineistossa. Käytin luokittelun keinoa kyselyn vastausten tarkastelussa silloin, kun tarvitsin vain yksinkertaisen vastauksen, esimerkiksi ”kyllä”, ”ei” tai ”en tiedä”. Teemoittelu voi olla luokittelun kaltaista, mutta erona on, että teemoittelussa painottuu, mitä kustakin teemasta on sanottu. Teemoittelussa on kyse laadullisen aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä erilaisiin aihepiireihin. Teemoittelun keinoa käytin kyselyn vastauksien tarkastelussa silloin, kun minun tarvitsi tietää tarkemmin syitä sille,

miksi perheet olivat vastanneet kysymykseen kuin olivat, esimerkiksi ”*kyllä, koska...*” tai ”*ei, koska...*”. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 105, 107.)

5.4 Luotettavuuden ja eettisyyden tarkastelu

Opinnäytetyöprosessin luotettavuutta ja eettisyyttä määrittelevät ja ohjaavat monet asiakirjat, kuten lainsäädäntö, ohje hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja sen loukkausepäilyjen käsittelemisestä Suomessa (HTK-ohje), ohje ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisistä periaatteista ja ihmistieteiden eettisestä ennakkoarvioinnista Suomessa sekä ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Olen ollut velvollinen noudattamaan näitä asiakirjoja opinnäytetyöprosessin aikana.

Lainsäädäntö asettaa raamit kaikelle tutkimustyölle, kuten myös ammattikorkeakoulujen opinnäytetöille. Näitä lakeja on useita, jotka määrittävät opinnäytetyöprosessia riippuen kuitenkin jonkin verran siitä, mistä aiheesta kukin kirjoittaa ja millaista opinnäytetyötä tekee. Oma opinnäytetyöprosessiani määrittivät muun muassa tietosuojalaki, laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista sekä tekijänoikeuslaki. Tutustuin lainsäädäntöön erityisesti opinnäytetyötäni suunniteltaessa, kyselyäni laatiessa ja tutkimustuloksistani raportoidessa.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) on laatinut yhteistyössä suomalaisen tiedeyhteisön kanssa HTK-ohjeen. HTK-ohjeen tavoitteena on edistää hyvää tieteellistä käytäntöä ja ennaltaehkäistä tieteellisen epärehellisuuden tutkimusta harjoittavissa organisaatioissa, kuten yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Ohjeessa on lueteltuna kaikki lähtökohdat hyvälle tieteelliselle käytännölle, joita ovat muun muassa rehellisyys ja yleinen huolellisuus tutkimustyössä, muiden tutkijoiden työn ja saavutuksien ottaminen asianmukaisella tavalla huomioon tutkimustyössä, sopiminen tutkimukseen liittyvistä seikoista tutkimuksen kaikkien osapuolten kanssa ennen tutkimuksen aloittamista, tarvittavien tutkimuslupien hankinta sekä tutkimuksen suunnittelun, toteutuksen ja raportoinnin tekeminen hyvän tieteellisen käytännön vaatimuksia vastaavalla tavalla. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 4, 6.)

Ennen opinnäytetyöni aloittamista lähetin Kotkan englanninkielisille leikkikoululle tutkimuslupahakemuksen, johon olin kirjoittanut muun muassa tiivistelmän opinnäytetyösuunnitelmastani, käytettävästä tutkimusmenetelmästäni sekä opinnäytetyöni tulosten hyödyntämisestä. Täytyi myös opinnäytetyötäni koskevan tietosuojailmoituksen, jossa kerroin opinnäytetyöni kyselyn vastaajien eli päiväkodin lasten perheiden anonyymiydestä sekä siitä etten kerää minkäänlaisia henkilötietoja perheiltä. Olin lisäksi laatinut perheille saatekirjeen opinnäytetyöstäni ja kyselystäni. Saatekirjeessä kerroin opinnäytetyöni ja kyselyni aiheesta tiivistetysti sekä kyselyyn liittyvistä eettisistä asioista, kuten vastaamisen vapaaehtoisuudesta

ja mahdollisuudesta keskeyttää kysely missä vaiheessa tahansa sekä perheiden anonymiteetistä. Saatekirjeen olin kirjoittanut sekä suomeksi että englanniksi. Kyselyni lähetettiin perheille sähköpostitse linkin muodossa ja sähköpostin yhteyteen oli liitetty laatimani saatekirje. Kirjoittaessani opinnäytetyötäni kerroin muiden tutkijoiden töistä kunnioittavasti ja viittasin heidän julkaisuihinsa asianmukaisella tavalla sekä annoin heidän saavutuksilleen kuuluvan arvon ja merkityksen (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6). Raportoidessani kyselyn tuloksista keskityin huolellisuuteen, rehellisyyteen ja avoimuuteen, mutta kuitenkin huolehdin perheiden anonymiteetin säilymisestä.

Ohje ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisistä periaatteista ja ihmistieteiden eettisestä ennakoarvioinnista Suomessa on myös tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) laatima ohje. Ohje kertoo nimensä mukaisista aiheista. Ohjeeseen on listattu ihmiseen kohdistuvan eettisen tutkimuksen periaatteet tarkasti lakiin nojaten. Periaatteet sisältävät toimintatavat esimerkiksi tutkittavan kohtelusta ja oikeuksista, alaikäisen ollessa tutkittavana, vammaisuuden ollessa tutkittavana ja henkilötietojen käsittelemisestä tutkimuksessa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 8–11.) Näihin kiinnitin huomiota koko opinnäytetyöprosessini ajan sekä palasin lukemaan ohjetta tarvittaessa.

Lisäksi Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry on laatinut ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Suositusten tavoitteena on muun muassa yhtenäistää opinnäytetyöprosessia, edistää hyvää tieteellistä käytäntöä, ennaltaehkäistä tieteellistä epärehellisyyttä ja kohentaa opinnäytetöiden laatua. Suositukset pitävät sisällään ohjeistukset muun muassa opiskelijoiden ja opinnäytetyötä ohjaavien tutkimuseettisestä koulutuksesta, opinnäytetyösopimuksesta, opiskelijan oikeudesta laadukkaaseen ohjaukseen ja plagiaatintunnistuksesta. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto 2019, 4, 6–7.) Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettisistä suosituksista kerrottiin opinnäytetyötä koskevilla kursseilla sekä palasin niihin opinnäytetyöprosessin aikana. Lisäksi opinnäytetyöni käy Turinitin plagiaatintunnistustarkastuksen läpi ennen arviointia ja julkaisua.

6 Kyselyn tulokset

Toteutin kyselyn yhteistyössä Kotkan Englanninkielisen leikkikoulun kanssa. Kysely lähetettiin Kotkan Englanninkielisen leikkikoulun lasten huoltajille, vaikka tarkoituksena oli saada kultakin perheeltä vain yksi vastaus. Tämä tehtiin siitä syystä, että kysely tavoittaisi perheet paremmin. Kyselyn saatekirjeeseen olin kuitenkin kirjoittanut, että toivoin perheiltä vain yhtä vastausta kyselyyn. Kysely lähetettiin yhteensä 52 huoltajalle ja 33 perheelle (N=33). Vastauksia tuli 22, joten vastausprosentiksi muodostui 66,7 %. Kysely sisälsi 14 kysymystä ja mahdollisuuden antaa palautetta. Osa kyselyn kysymyksistä olivat suljettuja ja osa avoimia kysymyksiä. Kyselyyn oli lisäksi mahdollista vastata suomeksi tai englanniksi. Kyselyyn pääsi vastamaan noin kolmen viikon ajan keväällä 2021. Kyselystä lähetettiin muistutus perheille muutamaa päivää ennen kyselyn vastausajan sulkeutumista.

6.1 Perheiden, lasten ja päiväkodin valinnan taustatietoja

Kyselyn ensimmäisessä kysymyksessä halusin tietää kuka kyselyyn vastaa, mutta kuitenkin oli tärkeää säilyttää vastaajan anonymiteetti. Kysymykseen vastasi 22 perhettä ja kysymys oli monivalintakysymys. Kyselyyn vastanneista 72,7 % oli äitejä ja 18,2 % isejä. Vastauksista 9,1 % äiti ja isä olivat vastanneet yhdessä.

Kysymyksessä 2 kysyin perheiden lasten lukumäärää, jotka osallistuivat englanninkielisen päiväkodin varhaiskasvatukseen. Kysymykseen vastasi 22 perhettä ja kysymys oli monivalintakysymys. 81,8 % perheistä osallistui yksi lapsi varhaiskasvatukseen ja 18,2 % perheistä osallistui useampi kuin yksi lapsi varhaiskasvatukseen.

Kysymys 3 koski lasten ikää. Kysymys oli monivalintakysymys, mutta siihen oli mahdollista antaa useampi vastaus, jos perheellä oli useampi lapsi englanninkielisessä päiväkodissa. Kyselyyn vastasi 22 perhettä, mutta vastauksia annettiin yhteensä 26. Yli puolet (54,5 %) englanninkielisen päiväkodin varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista oli 4-vuotiaita. 22,7 % varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista oli 5-vuotiaita ja 13,6 % oli 6-vuotiaita. 2- ja 3-vuotiaita lapsia oli molempia 9,1 % (yhteensä 18,2 %). Kysymykseen olin myös lisännyt vastausvaihtoehdon ”Lapset ovat samanikäisiä” ja tämän vastausvaihtoehdon oli valinnut 9,1 % perheistä.

Kysymyksessä 4 halusin tietää perheissä puhuttavista kielistä. Kysymys oli monivalintakysymys, mutta siihen oli mahdollista antaa useampi vastaus. Kysymykseen vastasi 22 perhettä, mutta vastauksia annettiin yhteensä 33. Perheistä 86,4 % puhutaan suomea ja 31,8 % perheistä puhutaan englantia. Ruotsia, venäjää, saksaa ja espanjaa puhutaan kutakin

kieltä 4,5 % perheistä (yhteensä 18 %). Lisäksi 13,6 % perheistä valitsi, että perheessä puhutaan jotakin muuta kieltä.

Kysymyksessä 5 kysyin perheen kokemusta siitä ovatko he omasta mielestään kaksi- tai monikielinen perhe. Kysymykseen vastasi 22 perhettä ja kysymys oli monivalintakysymys. Suurin osa (72,7 %) perheistä koki, että he ovat yksikielinen perhe. Vähemmistö (27,3 %) perheistä koki, että he ovat kaksi- tai monikielinen perhe.

Kysymyksessä 6 selvitin perheen kokemusta oman perheensä kulttuurista. Kysymykseen vastasi 21 perhettä ja kysymys oli monivalintakysymys. Perheistä 71,4 % koki perheensä kulttuurin yksikulttuurisena, 19,1 % perheistä koki perheensä kulttuurin monikulttuurisena ja loput 9,5 % perheistä koki perheensä kulttuurin kaksikulttuurisena.

Kysymyksessä 7 kysyin perheiden syitä sille, miksi he olivat valinneet lapselleen englanninkielisen päiväkodin suomenkielisen sijasta. Kysymykseen vastasi 22 perhettä ja kysymys oli avoin kysymys. Englannin kieli mainittiin syyksi melkein jokaisessa vastauksessa (N=20) ja se nousi esille vastauksista muun muassa seuraavasti: perheet toivoivat, että lapsi oppii englannin kieltä (N=8), perheet kokivat englannin kielestä olevan lapselle hyötyä tulevaisuudessa (N=6), perheet arvostivat englannin kieltä (N=4), ja perheet kokivat englannin kielen oppimisen helpommaksi lapsena (N=3). Lisäksi yksittäisiä vastauksia englannin kieltä koskien olivat toisen äidinkielen eli englannin tukeminen, lapsi tulee ymmärretyksi englanninkielisessä päiväkodissa ja päiväkotiaika rohkaisee englannin kielen käyttöön. Vastauksissa myös mainittiin monikulttuurisuuden arvostus (N=4), ulkomaalaiset tuttavat (N=2) ja matkustaminen (N=2). Lisäksi vastauksissa nousi esille päiväkodin koko (N=4), hyvä maine (N=3) ja kodinomaisuus (N=2) sekä päiväkodin sijainti (N=2) ja kielikylpyopetusmenetelmä (N=2). Yksittäisiä syitä englanninkielisen päiväkodin valinnalle olivat myös kansainvälisyyden arvostus, lapsi ei saanut paikkaa lähipäiväkodista, halu saada lapsi samaan päiväkotiin missä itsekin työskenteli, saksankielistä päiväkotia Kotkassa ei ollut ja ruotsinkielisen päiväkodin remontti. Yhden perheen vastausta en voinut ottaa tuloksien analysointiin mukaan sen tulkinnan vaikeuden takia. Tässä kahden perheen vastaukset kysymykseen:

Halusin antaa hyvän pohjan englannin kielen oppimiselle. Meillä myös ulkomaalaisia sukulaisia ja ystäviä, joten varhainen kielitaito helpottaa lapsen vierailuja.

Uskomme, että päiväkotiaika auttaa englannin kielen oppimiseen ja rohkaisee kielen käyttöön. Myös pieni, kodinomainen päiväkoti houkutteli.

6.2 Kaksikielisen varhaiskasvatuksen vaikutus lasten kielenkehitykseen

Kysymyksessä 8 kysyin päiväkodissa käytetyn kielikyöpyopetusmenetelmän vaikutuksista lapsen englannin kielen kehitykseen ja pyysin perheitä kuvailemaan, miten menetelmä on kenties vaikuttanut siihen. Kysymykseen vastasi 22 perhettä ja kysymys oli avoin kysymys. Monessa (N=14) vastauksessa korostui selkeästi, että kielikyöpyopetusmenetelmä on tukenut lapsen englannin kielen kehitystä. Osassa (N=6) vastauksissa ei varsinaisesti kerrottu onko opetusmenetelmä tukenut lapsen englannin kielen kehitystä, mutta kyseiset vastaukset pitivät sisällään kuitenkin lapsen englannin kielen kehityksestä positiivisia kuvauksia. Yhdessä (N=1) vastauksessa ei osattu sanoa onko opetusmenetelmällä ollut vaikutusta lapsen englannin kielen kehitykseen. Vastauksissa myös kuvailtiin laajasti, miten lasten englannin kieli on kehittynyt. Tässä perheiden kuvaukset lasten englannin kielen kehittymisestä: lapsi osaa yksittäisiä sanoja englanniksi (N=8), lapsi ymmärtää englannin kieltä (N=6), lapsi osaa arkisia sanontoja englanniksi (N=5), lapsi kyselee huoltajiltaan sanojen tai asioiden kääntämistä englannin kielelle (N=2) ja lapsi juttelee englanniksi (N=2). Yksittäisiä lapsen englannin kielen kehittymisen kuvauksia olivat, että lapsi osaa kohteliaisuuksia ja lauserakenteita. Lisäksi perheet kertoivat, mitä lapset osaavat sanoa englanniksi ja näitä olivat muun muassa laulut (N=5), numerot (N=4), värit (N=2) ja eläimet (N=2). Yhden perheen vastausta en voinut ottaa tuloksien analysointiin mukaan sen tulkinnan vaikeuden takia. Tässä kahden perheen vastaukset kysymykseen:

On tukenut ja lapsi ymmärtää hyvin niin suomen kuin englannin kieltä. Myös uudet sanat opitaan molemmilla kielillä. Aluksi ehkä pelättiin meneekö kielet sekaisin keskenään, mutta ei ole mennyt ja ilo seurata uuden oppimista.

Päiväkoti on opettanut passiivista kielen ymmärtämistä, mutta muutoin melko vähän. Lapsi osaa numerot ja muutaman laulun englanniksi. Ymmärtää yleisimmät kehotukset, mutta ei esimerkiksi vielä 3 v jälkeenkään muodosta kokonaislauseita.

Kysymyksessä 9 pyysin perheitä arvioimaan lapsensa englannin kielen osaamisen tasoa annettujen vastausvaihtoehtojen avulla. Kysymys oli siis monivalintakysymys. Kysymykseen oli mahdollista antaa useampi vastaus, jos perheellä oli useampi kuin yksi lapsi englanninkielisessä päiväkodissa. Kysymykseen vastasi 22 perhettä, mutta vastauksia annettiin yhteensä 24. Perheistä yli puolet (63,6 %) valitsi vastaukseksi lapsensa osaavan yksittäisiä sanoja englanniksi ja melkein kolmasosa (31,8 %) perheistä valitsi lapsensa kykenevän keskustelemaan jonkin verran englanniksi. Vähemmistö perheistä valitsi vastauksiksi seuraavat: lapsi/lapset puhuvat melko sujuvasti englantia (4,5 %), lapsi/lapset ymmärtävät

englantia, mutta eivät puhu englanniksi (4,5 %) ja lapsi/lapset eivät ymmärrä eivätkä puhu englantia (4,5 %).

Kysymyksessä 10 kysyin perheiltä kaksikielisen varhaiskasvatuksen vaikutuksista lapsensa suomen kielen taitoon, joko myönteisellä, kielteisellä tai ei erityisemmin millään tavalla. Pyy-sin perheitä lisäksi kuvailemaan näitä vaikutuksia. Kysymykseen vastasi 22 perhettä ja kysymys oli avoin kysymys. Yli puolet (N=12) perheistä kertoivat, ettei kaksikielisellä varhaiskasvatuksella ollut minkäänlaista vaikutusta. Muutama (N=3) perhe kertoi, että kaksikielisellä varhaiskasvatuksella on ollut positiivinen vaikutus ja muutama (N=3) perhe ei osannut sanoa, onko sillä ollut vaikutusta. Lisäksi kaksi (N=2) perhettä kertoi, ettei kaksikielisellä varhaiskasvatuksella ole ollut vielä vaikutusta lapsensa suomen kielen taitoon, koska he olivat asuneet Suomessa vasta vähän aikaa. Kaksikielisen varhaiskasvatuksen vaikutuksista lapsen suomen kielen kehitykseen kuvailtiin tarkemmin vain muutamassa vastauksessa ja nämä niissä mainittiin: lapsi osasi jo puhua suomea ennen päiväkotii menoa (N=2), englannin kieli ja suomen kieli ovat kehittyneet tasa-arvoisesti (N=1), lapsen suomen kielen sanavarasto on laajempi kuin mitä ikä edellyttäisi (N=1) ja päiväkoti on tukenut lapsen verbaalisia taitoja (N=1). Kahden perheen vastausta en voinut ottaa tuloksien analysointiin mukaan niiden tulkinnan vaikeuden takia. Tässä kahden perheen vastaukset kysymykseen:

Näkemykseni mukaan kumpikin kieli on kehittynyt eikä sekoittunut keskenään. Välillä kaupassa lapsi kysyy, että onko tämä esimerkiksi pineapple osoittaessa ananasta. Kuitenkin pääasiassa kotona puhutaan suomea, mutta iltasadut ovat välillä englanniksi. Eli molemmat kielet kehittyvät tasa-arvoisesti.

We have been living in the country for a few months and the influence is minimal

6.3 Perheiden näkemykset päiväkodin varhaiskasvatuksen kehitystarpeista, kansainvälisyydestä ja laadusta

Kysymyksessä 11 kysyin perheiltä heidän mielipidettään siitä, onko päiväkodin kielikasvatuksessa jotakin kehitettävää ja jos on niin mitä se voisi olla. Kysymykseen vastasi 15 perhettä ja kysymys oli avoin kysymys. Reilu kolmasosa (N=6) perheistä mainitsi kielikasvatuksen kehitystarpeista ja kolmasosa (N=5) perheistä koki, ettei kehitettävää ollut. Lisäksi osa (N=3) perheistä ei osannut sanoa onko kielikasvatuksessa kehitettävää. Perheet näkivät päiväkodin kielikasvatuksen kehitystarpeina englannin kielen käytön lisäämisen (N=4), englannin kielen puhumisen harjoittelun lisäämisen (N=3) ja englanninkielisten leikkien ja

laulujen lisäämisen myös nuorempien lasten kanssa (N=1). Yhden perheen vastausta en voinut ottaa tuloksien analysointiin mukaan sen tulkinnan vaikeuden takia.

Kysymyksessä 12 kysyin perheiden näkemystä siitä, onko englanninkielinen päiväkotikansainvälinen verrattuna täysin suomalaiseen päiväkotiin. Pyysin myös perheitä kuvailemaan millä tavoin kansainvälisyys näkyy tai ei näy päiväkodissa. Kysymykseen vastasi 22 perhettä ja kysymys oli avoin kysymys. Osa perheistä (N=8) oli sitä mieltä, että päiväkotikansainvälisempi ja muutama perhe (N=5) ei osannut sanoa, koska heillä ei ollut kokemusta muista suomalaisista päiväkodeista tai nyt korona-aikana sitä oli vaikea arvioida. Melkein kaikki muut perheet (N=8) eivät varsinaisesti vastanneet kysymykseen, mutta vastaukset sisälsivät päiväkodin kansainvälisyyttä kuvaavia asioita. Perheiden mielestä kansainvälisyys näkyy päiväkodissa muun muassa siten, että siellä on ulkomaalaisia työntekijöitä, harjoittelijoita, työssä oppijoita, vaihto-opiskelijoita tai vapaaehtoisia töissä (N=11), hoidossa on eri kulttuuritaustaisia lapsia (N=8), vietetään eri kulttuurien juhlaperinteitä (N=7) ja tutustutaan eri kulttuurien tapoihin (N=3). Lisäksi mainittiin päiväkodin kansainvälisyyttä lisäävinä seikkoina muun muassa päiväkodissa käytettävä englannin kieli (N=2), erilaiset teemapäivät (N=2) ja eri kulttuuritaustaiset perheet (N=2). Lisäksi yhdessä vastauksessa mainittiin eri kulttuurien ruoat kansainvälisyyttä lisäävänä seikkana. Yhden perheen vastausta en voinut ottaa tuloksien analysointiin mukaan sen tulkinnan vaikeuden takia. Tässä kahden perheen vastaukset kysymykseen:

Päiväkodissa on lapsia, työssäoppijoita, opiskelijoita jne. eri maista ja kulttuureista. Erilaisten kulttuurien tapoja ja juhlia on otettu hyvin huomioon kasvatuksessa.

Ainakin vaihto-opiskelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä. Minulla EI ole verrokkia suomenkieliseen päiväkotiin.

Kysymyksessä 13 kysyin perheiden kokemuksia siitä, onko päiväkodin varhaiskasvatus ollut riittävän laadukasta kokonaisuudessaan. Kysymykseen vastasi 22 perhettä ja kysymys oli avoin kysymys. Suurin osa perheistä (N=21) vastasivat varhaiskasvatuksen olleen laadukasta. Kyseisistä vastauksista vain yhdessä (N=1) kerrottiin tarkemmin perusteluja tyytyväisyydelleen. Vastauksessa kerrottiin päiväkodin olleen hyvä tuki lapselle perheen muuttaessa Suomeen ja että päiväkodissa on osattu vastata lapsen tarpeisiin lyhyessäkin ajassa. Yhden perheen (N=1) mielestä päiväkodin varhaiskasvatus ei ole kuitenkaan ollut laadukasta kokonaisuudessaan. Kyseisessä vastauksessa nostettiin syiksi päiväkodin pedagogiikan taso, henkilökunnan pätevyys ja päiväkodin johtajan koulutustaso.

Kysymyksessä 14 pyysin perheitä arvioimaan asteikolla 0–10 sitä, onko päiväkodin varhaiskasvatus vastannut heidän odotuksiinsa kokonaisuudessaan. Arvosana 0 tarkoitti, ettei

varhaiskasvatus ole vastannut odotuksiin ollenkaan ja arvosana 10 tarkoitti, että varhaiskasvatus on täysin vastannut odotuksiin. Kysymykseen vastasi 22 perhettä. Kysymys oli liukukytkin kysymys eli perheet valitsivat parhaiten kuvaavan arvosanan valmiiksi asetetulta liukukytkimeltä. Perheistä arvosanaksi 9 oli antanut 54,5 % ja 10 oli antanut 22,7 %. Loput arvosanat muodostuivat 8 (18,2 %) ja 7 (4,5 %). Päiväkodin varhaiskasvatuksen keskiarvoksi muodostui 9.

7 Johtopäätökset

Tarkastelen tuloksia muun muassa kaksikielisyyden ja globalisaation näkökulmista. Teen myös johtopäätöksiä siitä, miten kaksikielinen varhaiskasvatus on vaikuttanut lasten kielenkehitykseen ja mitä näkemyksiä perheillä on päiväkodin kehitystarpeista ja laadusta. Kyselyn jokaisen kysymyksen tuloksista en tee johtopäätöksiä, jos ne eivät varsinaisesti liity kaksikielisyyteen tai kaksikieliseen varhaiskasvatukseen. On hyvä muistaa, että vaikka johtopäätösten teossa pyritään aina puolueettomuuteen, niin väistämättä tutkijan niin sanotulla kehyksellä on vaikutus tulkintoihin. Tutkijan kehyksenä voi toimia esimerkiksi hänen sukupuolensa, ikänsä, uskontonsa, kansalaisuutensa, koulutuksensa, virka-asemansa tai muu vastaava seikka, jonka läpi tutkija tulkitsee tutkimustuloksia. Laadullisessa tutkimuksessa kuitenkin myönnetään, että väistämättä tutkijan kehys vaikuttaa tutkimuksen johtopäätösten tekoon, koska tutkija on tutkimusasetelman luoja ja tulkitsija. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 160.)

7.1 Globalisaatio ilmiönä perheissä ja päiväkodissa

Globalisaatioilmiöllä on monia merkityksiä riippuen, mistä näkökulmasta sitä tarkastellaan. Kulttuurisesta näkökulmasta tarkasteltuna globalisaatio tarkoittaa muun muassa sitä, että jonkin kulttuurin tavat ja tottumukset leviävät alkuperäisen vaikutusalueensa ulkopuolelle esimerkiksi maahanmuuttajien, turistien tai kauppioiden mukana. Globalisaation myötä englannin kielestä on muodostunut maailmanlaajuinen kulttuurin ja kaupankäynnin kieli. Tätä kehitystä on osaltaan tukenut myös internetin ja teollisuuden kehitys. Ympäröivällä kulttuurilla on myös keskeinen rooli identiteetin muotoutumisessa. Globalisaatio voi suosia monikulttuurisen identiteetin kehittymistä tai vaikeuttaa identiteetin rakentumista. (Varela & Iglesias 2012, 6–7, 16, 19, 31.)

Kyselyn tuloksista selvisi, että monessa perheessä puhutaan useampaa kuin yhtä kieltä. Tämä tuli ilmi kysymyksessä 4, joka koski perheissä puhuttavia kieliä. Vastauksia annettiin kysymykseen nimittäin 33, vaikka vastaajia oli 22. Tästä voidaan tehdä johtopäätös, että moni päiväkodin lapsista elää täten kaksi- tai monikielisessä perheessä, mutta tarkkaa lukumäärää ei voi kyselyn tuloksista tulkita. Tämä johtuu siitä, että 18,2 % perheistä oli useampi kuin yksi lapsi päiväkodissa. Kuitenkin kyselyn seuraavista kahdesta tarkentavasta kysymyksestä voidaan tehdä varovainen johtopäätös siitä, kuinka moni perheistä on kaksi- ja monikielinen. Perheistä 27,3 % eli kuusi perhettä vastasi kokevan olevansa kaksi- tai monikielinen perhe. Lisäksi 19,1 % perheistä eli neljä perhettä koki perheensä kulttuurin monikulttuurisena ja 9,5 % perheistä eli kaksi perhettä koki perheensä kulttuurin kaksikulttuurisena. Näistä vastauksista voidaan siis tehdä varoen johtopäätös, että

kyselyyn vastanneista perheistä neljä (N=4) ovat monikielisiä ja kaksi (N=2) kaksikielisiä. Tosin tämä johtopäätös voi olla myös väärä, koska jokainen tulkitsee käsitteet eri tavalla, esimerkiksi vaikka perhe kokee oman perhekulttuurinsa kaksikulttuurisena ei se suoranaisesti tarkoita, että perhe on myös kaksikielinen.

Globalisaatioilmiön pystyi epäsuorasti havaitsemaan myös monen (N=15) perheen vastauksista kysymykseen 7, joka käsitteli perheiden syitä englanninkielisen päiväkodin valinnalle suomenkielisen päiväkodin sijasta. Vastauksissa nousi esille valinnan syyksi muun muassa se, että kotona puhutaan englantia tai jotakin muuta vierasta kieltä, perheen lähipiiriin kuuluu ulkomaalaisia tuttavuuksia ja heidän kanssaan puhutaan esimerkiksi englantia tai perhe matkustaa säännöllisesti. Perheiden vastauksista näkyi myös globalisaation merkitys perheille muun muassa kielten, monikulttuurisuuden tai kansainvälisyyden arvostamisena. Osa (N=6) perheistä myös koki, että lapset hyötyvät englannin kielestä tulevaisuudessa, joka myös viittaa globalisaatioon. Perheiden vastauksista voi tehdä johtopäätöksen, että globalisaatio ilmiöllä on ollut suurikin vaikutus monen perheen lapsen päiväkodin valinnalle, vaikka sitä ei globalisaatiokäsitteen avulla sanoitettukaan. Tässä kaksi esimerkkiä perheiden vastauksista englanninkielisen päiväkodin valinnalle, joissa näkyy globalisaatioilmiö:

Englannin kielen merkitys on selvästi lisääntynyt yhteiskunnallisesti ja se on tärkeää oppia koulua ja muuta elämää varten.

Päiväkoti on pienempi ja kodikkaampi kuin muut Kotkan alueen pk:t. Englannin kieleen tottuminen nuorella iällä edesauttaa kielenoppimista myöhemmin. Lisäksi päiväkodin monikulttuurisuus totuttaa lasta erilaisten ihmisten kanssa toimimiseen ja laajentaa maailmankuvaa.

Kysyin perheiltä kysymyksessä 12, onko heidän mielestään englanninkielinen päiväkotikansainvälisempi verrattuna täysin suomalaiseen päiväkotiin ja millä tavoin se näkyy päiväkodissa. Perheiden mielestä kansainvälisyys näkyi päiväkodissa muun muassa siten, että siellä oli töissä ulkomaalaisia työntekijöitä, harjoittelijoita ja vapaaehtoisia, siellä oli hoidossa eri kulttuuritaustaisia lapsia ja siellä vietettiin eri kulttuurien juhlapäiviä. Näistä vastauksista voi tehdä johtopäätöksen, että globalisaatioilmiö on läsnä päiväkodissa ja sitä myös aktiivisesti hyödynnetään ja toteutetaan päiväkodin varhaiskasvatuksessa. Myös monen (N=16) perheen mielestä englanninkielinen päiväkotikansainvälisempi verrattuna täysin suomalaiseen päiväkotiin. Tämä näkyi vastauksissa siten, että moni (N=8) perhe vastasi myönteisesti kysymykseen ja moni (N=8) perheistä ei suoranaisesti vastannut kysymykseen, mutta heidän vastauksensa sisälsivät päiväkodin kansainvälisyyttä kuvaavia asioita. Varoen voidaan tehdä johtopäätös, että englanninkielinen päiväkotikansainvälisempi.

kansainvälisempi täysin suomalaiseen päiväkotiin verrattuna. Tässä kaksi esimerkkiä perheiden vastauksista, joissa kuvailtiin päiväkodin kansainvälisyyttä:

Kansainvälisyys näkyy paitsi kielessä, myös esimerkiksi juhlapyhien viettämisessä.

Vajaassa vuodessa korona-aikana muut perheet eivät valitettavasti ole tulleet juurikaan tutuiksi, mutta olen sellaisessa luulossa, että tietynlainen kansainvälisyys näkyy päiväkodissa. Etenkin sellaisten perheiden lapset tulevat enkkupäiväkotiin, joiden vanhemmat ovat Suomessa ”käymiseltään” vaihtuvien työkeikkojen takia.

Yksi suurimmista globalisaation seurauksista on lisääntynyt muuttoliike länsimaisiin teollistuneisiin maihin. Maahanmuuttajaperheet ovat alttiina monikulttuurisen elämän eri muodoille globaalissa maailmassa. Maahanmuuttajaperheet reagoivat perinteisten arvojen ja globaalien kulttuuriarvojen väliseen ristiriitaan joko integroitumalla hallitsevaan kulttuuriin, omaksumalla hallitsevaa kulttuuria tai luomalla uusia kulttuurin hybridimuotoja. Kehittyneissä maissa päiväkodit heijastavat eri kulttuureja ja kieliä. Kehittyneiden maiden poliittiset päättäjät ovat vastanneet tähän maailmanlaajuiseen ihmisten liikkeeseen muotoilemalla varhaiskasvatuksen opetussuunnitelmansa sisällyttämään erilaiset kulttuurit, jotka ovat läsnä paikallisesti. Toisaalta hallitukset ympäri maailmaa hallitsevat koulutuksen opetussuunnitelmaa sekä muita opetukseen ja oppimiseen liittyviä päätöksiä, mutta todisteita yksityistämisestä ja hajauttamisesta on nähtävissä. Lata Rana (2012) korostaa kuinka tärkeää on ymmärtää voimakkaita taloudellisia, kulttuurisia, teknologisia ja poliittisia muutoksia koskevia maailmanlaajuisia ilmiöitä. On tarpeen tutkia näiden ilmiöiden vaikutusta tiettyihin paikallisiin olosuhteisiin ja erityisesti globalisaation vaikutuksia varhaiskasvatukseen. (Rana 2012.)

7.2 Kaksikielisen varhaiskasvatuksen vaikutus lapsen kielenkehitykseen

Perheiden vastaukset olivat melko yksiselitteisiä kysyessäni kysymyksessä 8, oliko kielikylpyopetusmenetelmä tukenut lapsen englannin kielen kehitystä. Monen (N=14) perheen mielestä kielikylpyopetusmenetelmä oli tukenut lapsensa englannin kielen kehitystä ja osa (N=6) perheistä ei varsinaisesti vastannut kysymykseen, mutta vastaukset sisälsivät kuitenkin lapsen englannin kielitaidon kehityksestä positiivisia kuvauksia. Vastauksista voi tehdä johtopäätöksen, että melkein jokaisen (N=20) perheen mielestä kielikylpyopetusmenetelmä on tukenut heidän lapsensa englannin kielen kehitystä. Kaikilla lapsilla on nykykäsityksen mukaan kyky oppia useampaa kieltä kielikyvykkyytensä ja kognitiivisten valmiuksien perusteella. Edellytyksenä kuitenkin on, että he altistuvat kielelle säännöllisesti. Kehittyvät kielet

ovat alusta asti yhteydessä, mutta kielet kumminkin kehittyvät erillisiksi systeemeiksi. Kehittyvät aivot ovat herkät ja ne muovautuvat omaksumaan useita kieliä. Useamman kielen omaksumisen ei ajatella aiheuttavan myöskään haittaa lapsen kognitiiviselle kehitykselle, mutta on myös kiistanalaista, onko useamman kielen omaksumisesta kognitiivisia etuja. (Smolander 2020, 341–342.) Tässä kaksi esimerkkiä perheiden vastauksista lastensa englannin kielen kehityksestä:

Kyllä lapset ovat oppineet perussanastoa ja varsinkin lauluja, vaikkei mitään aiempaa kielitaustaa ollutkaan.

Lapsi ymmärtää arkisia kysymyksiä englanniksi ja osaa vastata niihin.

Kyselyssä pyysin perheitä myös arvioimaan lastensa englannin kielen tasoa annettujen vastausvaihtoehtojen avulla kysymyksessä 9. Tulokset tukevat johtopäätöstäni siitä, että kielikylpyopetusmenetelmä on tukenut lasten englannin kielen kehitystä, koska suurin osa perheistä olivat valinneet vastaukseksi joko lapsen osaavan yksittäisiä sanoja englanniksi (63,6 %) tai lapsen kykenevän keskustelemaan jonkin verran englanniksi (31,8 %). Loput perheistä olivat valinneet vastaukseksi joko lapsi keskustelee melko sujuvasti englanniksi (4,5 %), lapsi ymmärtää englantia, muttei puhu (4,5 %) ja lapsi ei ymmärrä eikä puhu englantia (4,5 %). On hyvä muistaa, että kielenkehitystä on myös se, että lapsi ymmärtää englantia, muttei vielä puhu kyseistä kieltä. Kielenkehityksessä nimittäin ymmärtävän sanaston kehitys kulkee tuottavan sanaston kehityksen edellä (Stolt & Salmi 2020, 78). Lisäksi lapsen tullessa toisen kieliseen ympäristöön niin sanotusti ummikkona, niin lapsi voi siirtyä puhumattomaan vaiheeseen (Smolander 2020, 349). Tällöin lapsi ei vielä tuota puhetta uudella kielellään, mutta käsittelee mielessään kuulemaansa (Gyekye & Ruponen 2018, 344).

Kysymyksessä 10 perheiden näkemykset kaksikielisen varhaiskasvatuksen vaikutuksista lapsen suomen kielen taitoon olivat toisistaan hieman poikkeavia. Moni (N=12) perheistä koki, ettei kaksikielisellä varhaiskasvatuksella ole ollut vaikutusta lapsensa suomen kielen taitoon. Monesti näin se on, koska varhaiskasvatus on vain yksi lapsen kasvuympäristöistä muiden joukossa, joka vaikuttaa lapsen kielenkehitykseen. Muita kasvuympäristöjä ovat esimerkiksi lapsen ydinperhe, sukulaiset, ystävät ja yhteiskunta. (Hassinen 2005, 47.) Monet päiväkodin lapsista elävät pääosin suomalaisessa yhteiskunnassa, joten lapset kuulevat suomen kieltä puhuttavan koko ajan ympärillään. Suomen kieli on maassamme myös enemmistökielen asemassa, joten sitä käytetään laajasti valtamediassa ja se on usein myös arvostetummassa asemassa verrattuna vähemmistökieliin (Smolander 2020, 340). Muutama (N=3) perhe kertoi, että kaksikielisellä varhaiskasvatuksella on ollut positiivisia vaikutuksia lapsensa suomen kielen taitoon. Aiemmin ajateltiin ylimääräisen kielen omaksumisen olevan aina toiselta kieleltä pois, mutta nykyään ajatellaan, että kielillä on myös jaettua

hallintaa. Kaikkea ei tarvitse omaksua joka kielellä erikseen uudelleen. Kielet kehittyvät erillisiksi systeemeiksi sen sijaan, että ensin kehittyisi yhteinen systeemi, joka vähitellen jakaantuisi. (Smolander 2020, 342.) Loput perheistä eivät osanneet sanoa oliko kaksikielisellä varhaiskasvatuksella ollut vaikutusta lapsen suomen kielen taitoon (N=3) tai perhe oli ollut vasta lyhyen aikaa Suomessa, joten kaksikielisellä varhaiskasvatuksella ei ollut vielä vaikutusta siihen (N=2). Vastauksista voi tehdä johtopäätöksen, että kaksikielisellä varhaiskasvatuksella voi olla melko monenlainen vaikutus lapsen suomen kielen taitoon, mutta usein sillä ei välttämättä ole minkäänlaista erityistä vaikutusta. Tässä kahden perheen vastaukset koskien kaksikielisen varhaiskasvatuksen vaikutuksista lasten suomen kielen kehitykseen:

Mielestäni ei ole vaikuttanut mitenkään, hyvin osaa suomen kielen.

My child has not yet picked up any Finnish language however has only been attending kindergarten since March

7.3 Kotkan Englanninkielisen leikkikoulun varhaiskasvatuksen kehittäminen

Kysymyksessä 11 kysyin perheiltä päiväkodin kielikasvatuksen kehitystarpeista. Kysymykseen vastasi vain 15 perhettä, vaikka muutoin kyselyyn vastasi 22 perhettä. Siitä voi jo tehdä varovaisen johtopäätöksen, että ne perheet, jotka jättivät vastaamatta (N=7) kysymykseen ovat todennäköisesti tyytyväisiä päiväkodin kielikasvatukseen. Lisäksi moni kysymykseen vastanneista perheistä vastasi joko, ettei heidän mielestään kehitettävää ollut (N=5) tai eivät osanneet sanoa oliko kehitystarpeita (N=3). Niissä vastauksissa, joissa kehitystarpeista kerrottiin (N=6), nousi kaksi kehitystarvetta selkeästi esille. Muutama perhe oli maininnut toivovansa, että päiväkodissa käytettäisiin enemmän englannin kieltä (N=4) ja kaksi (N=2) perhettä nostivat esille lasten englannin kielen puhumisen harjoittelun lisäämisen. Vastauksista voi tehdä johtopäätöksen, että suurin osa perheistä ei näe päiväkodin kielikasvatuksessa kehitystarpeita, mutta kuitenkin muutama perhe nostivat esille englannin kielen lisäämisen tarpeen päiväkodissa. Tässä kahden perheen vastaukset päiväkodin kielikasvatuksen kehitystarpeista:

Enemmän englanninkielen opetusta, keskusteluja, leikkejä ja lauluja myös pienille.

Hyvin monipuolisesti opetellaan ja harjoitellaan asioita. En näe, että olisi kehitettävää asian suhteen.

Perheiden vastaukset kysymykseen 13, joka käsitteli perheiden kokemusta päiväkodin varhaiskasvatuksen riittävästä laadusta, olivat melko samankaltaisia. Ainoastaan yksi

poikkeama löytyi vastauksista. Suurin osa (N=21) perheistä olivat tyytyväisiä päiväkodin varhaiskasvatuksen laatuun kokonaisuudessaan. Yhden (N=1) perheen kokemus oli selkeästi päinvastainen muiden perheiden kokemusten kanssa. Perhe ei ollut tyytyväinen päiväkodin varhaiskasvatuksen laatuun kokonaisuudessaan. Kyseisessä vastauksessa nostettiin syiksi päiväkodin pedagogiikan taso, henkilökunnan pätevyys ja päiväkodin johtajan koulutustaso. Vastauksista voi kuitenkin tehdä positiivisen johtopäätöksen, että perheet ovat kokemustensa perusteella tyytyväisiä päiväkodin varhaiskasvatuksen laatuun kokonaisuudessaan.

Lisäksi pyysin perheitä antamaan kysymyksessä 14 arvosanan asteikolla 0–10 sille, onko päiväkodin varhaiskasvatus kokonaisuudessaan vastannut heidän odotuksiinsa. Perheistä suurin osa antoivat arvosanoiksi 9 (54,5 %) ja 10 (22,7 %). Loput annetut arvosanat olivat 8 (18,2 %) ja 7 (4,5 %). Keskiarvoksi muodostui 9. Perheiden antamista arvosanoista ja arvosanojen keskiarvosta voi tehdä johtopäätöksen, että päiväkodin varhaiskasvatus on vastannut perheiden odotuksiin.

8 Pohdinta

Opinnäytetyöni aiheen valinta oli hieman haastavaa, koska aiheen sai jokainen valita oman mielenkiinnon mukaan. Tiesin kuitenkin alusta asti, että aiheeni liittyy jollakin tavalla varhaiskasvatukseen, koska siihen suuntaudun opinnoissani. Lopulta päätin valita aiheen, joka itseäni kiinnosti eniten ja jonka koin läheiseksi. Päädyin siis valitsemaan aiheekseni kaksikielisuuden ja kaksikielisen varhaiskasvatuksen. Olen itse simultaanisti kaksikielinen eli olen kuullut suomen ja venäjän kieltä heti syntymästäni asti. Kaksikielisyys näkyy elämässäni, joka vaikuttaa siihen, että koen kaksikielisuuden kiinnostavaksi ja tärkeäksi aiheeksi. Lisäksi erityisesti Suomessa kaksikielisyys näkyy melko vahvasti, joka myös osaltaan vaikutti aiheen valintaan. Pääsin opinnäytetyötäni tehdessä tekemään yhteistyötä Kotkan Englanninkielisen leikkikoulun kanssa. Kotkan Englanninkielinen leikkikoulu oli oiva yhteistyökumppani aiheeni kannalta, koska pääsin syvemmin tarkastelemaan kaksikielisuuden ilmiötä ja sain laajemman käsityksen, miten kaksikielisyyttä toteutetaan kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa.

Aiheena kaksikielisyys on hyvin ajankohtainen, etenkin meille suomalaisille. Meillä on ollut pitkä historia kaksikielisuuden kanssa. Olemme kuuluneet kahden maan, Ruotsin ja Venäjän, valtaan sekä maassamme on jo pitkään ollut toisena virallisena kielenä ruotsi. Meidän lainsäädännössämme kielivähemmistöillä, esimerkiksi saamelaisilla ja Suomen romaneilla, on lisäksi turvanaan erityisasema, jolla pyritään estämään kielen häviäminen ja turvaamaan kielivähemmistöjen oikeuksia (mm. Alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskeva eurooppalainen peruskirja 23/1998 & saamen kiellaki 1086/2003). Kaksikielisyys nousee meillä ajoittain myös suureksikin puheenaiheeksi, joka voi näkyä jopa uutisotsikkotasollakin. Tästä yhtenä esimerkkinä on usein uutisissakin puitu kouluissa pakollisena opiskeltava ruotsin kieli. Kaksikielisyys siis jakaa meidän mielipiteitämme. Lisäksi maailma ja myös Suomi koko ajan globalisoituvat muun muassa matkailun, maahanmuuton ja internetin avulla. Globalisaatio näkyy kulttuurien rajojen hämärtymisenä, kielten leviämisenä uusille alueille sekä tapojen ja tottumusten kulkeutumisena kauemmas. Globalisoituminen on havaittavissa esimerkiksi maahanmuuton määrässä. Vuoden 2020 lopussa Suomessa äidinkielenään jokin muuta kieltä kuin suomea, ruotsia tai saamea puhuvia henkilöitä asui 432 847 (Tilastokeskus 2021). Kaksikielisyys on siis kenties ajankohtaisimmillaan juuri nyt.

Valtakunnallisessa varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteissa on huomioitu kielenkehitys, kielten moninaisuus ja kaksikielinen varhaiskasvatus omina lukuinaan. Yhdeksi oppimisen alueeksi on nimetty *Kielten rikas maailma*, jossa sanallistetaan, että varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien sekä kielellisten identiteettien rakentumista (Opetushallitus 2018, 40). Varhaiskasvatuksen suunnitelman

perusteissa on kerrottu kielten moninaisuudesta muun muassa luvuissa *Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus* sekä *Kieleen ja kulttuuriin liittyviä näkökulmia*. Viimeksi mainitussa luvussa kerrotaan tarkemmin esimerkiksi saamelaislasten, romanilasten ja viittomakieltä käyttävien lasten oikeuksista varhaiskasvatukseen (Opetushallitus 2018, 49–50). Lisäksi kielten moninaisuutta sivutaan luvussa *Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu*. Kielellisestä sekä kulttuurisesta moninaisuudesta on sanottu muun muassa seuraavasti:

Lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet nähdään yhteisöä myönteisellä tavalla rikastuttavana. Kieli- ja kulttuuritietoisessa varhaiskasvatuksessa kielet, kulttuurit ja katsomukset nivoutuvat osaksi varhaiskasvatuksen kokonaisuutta. (Opetushallitus 2018, 49.)

Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteissa on lisäksi oma lukunsa kaksikieliselle varhaiskasvatukselle, jossa kerrotaan muun muassa mitä se tarkoittaa ja ketkä sitä järjestävät. Kaksikielisestä varhaiskasvatuksesta on sanottu muun muassa seuraavasti:

Kaksikielisen varhaiskasvatuksen tavoitteena on hyödyntää lasten varhaisen kielenoppimisen herkkyyksikautta tarjoamalla lapsille tavanomaista monipuolisempaa kielikasvatusta...Tavoitteena on, että toiminta monikielisessä ympäristössä herättää lasten kielellisen uteliaisuuden ja kokeilunhalun. Myös monenlaiset kulttuurit kohtaavat luontevasti tällä tavoin järjestetyssä varhaiskasvatuksessa. (Opetushallitus 2018, 51.)

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tarkastella lasten kaksikielisyyttä kielenkehityksen ja varhaisen vuorovaikutuksen merkityksen näkökulmista. Tarkoituksena oli myös tarkastella kaksikielistä varhaiskasvatusta kokonaisuudessaan. Lisäksi tavoittelin laatimallani kyselyllä päiväkodin lasten perheiden näkemyksiä ja kokemuksia kaksikielisyydestä ja kaksikielisestä varhaiskasvatuksesta. Kyselyn tarkoituksena oli tuottaa uutta tietoa Kotkan Englanninkieliselle leikkikoululle toiminnan suunnittelun tueksi. Kyselyn tuloksilla Kotkan Englanninkielisellä leikkikoululla on mahdollisuus kehittää varhaiskasvatustaan. Kyselyn tulokset antavat mielestäni arvokasta tietoa yleisesti kaksikielisestä varhaiskasvatuksesta, mutta lisäksi siitä millaista se on nimenomaan Kotkan Englanninkielisessä leikkikoulussa. Kyselyn avulla itse palvelun käyttäjät eli perheet pääsivät ääneen, ja heillä oli siten mahdollisuus vaikuttaa varhaiskasvatuksen toimintaan.

Kyselyä suunnitellessani pohdin pitkään, mitä haluan perheiltä kysyä ja millaisilla kysymysmuodoilla tietoa selvitän. Halusin myös kyselystä helposti ja nopeasti vastattavan, mutta kuitenkin aiheittani laajasti käsittelevän. Laatiessani kyselyä pyysin muutamalta tuttavaltani mielipidettä kyselyn kysymyksistä, kysymysten muodoista ja käyttäjäystävällisyydestä. Sain hyviä korjausehdotuksia ja neuvoja heiltä, jotka otin huomioon kyselyä

laatiessani. Koin siis kyselyn laatimisen hieman haasteelliseksi, mutta olin loppujen lopuksi tyytyväinen siihen. Näin jälkikäteen olisin kuitenkin tehnyt pieniä muutoksia kyselyyni, mutta onneksi ne olisivat olleet vain pientä viimeistelyä. Mielestäni onnistuin kuitenkin kysymysten asettelussa hyvin ja sain perheiltä aiheeni kannalta oleellista tietoa. Olin positiivisesti hieman yllättynyt, kuinka suureksi vastausprosentti (66,7 %) lopulta muodostui. Se kertoo, että kyselyni oli tavoittanut perheet hyvin ja kyselyn tulokset ovat korkean vastausprosentin takia melko luotettavia. Kyselyn avoimiin kysymyksiin myös vastattiin laajasti kuvaillen, joka oli opinnäytetyölleni tärkeää. Avointen kysymysten monipuoliset ja laajat vastaukset antoivat opinnäytetyölleni paljon oleellista ja hyödyllistä tietoa. Muutamat perheet olivat lisäksi kirjoittaneet kyselystäni tehdyistä havainnoistaan kyselyni palauteosioon. Perheiden havainnot olivat samansuuntaisia omien havaintojeni kanssa. Kaksi perhettä oli havainnoistaan kirjoittaneet muun muassa seuraavasti:

Riittävän kattava ja hyvä kysely. Ei kuitenkaan liian raskas.

Selkeä sisältö ja helppo vastata, hyvin toteutettu.

Suunnittelemani aikataulu opinnäytetyöni valmistumiselle ei toteutunut. Suunnittelin saavani opinnäytetyöni elokuun aikana, mutta viimeistään syyskuussa 2021 valmiiksi. Sain opinnäytetyöni lokakuussa valmiiksi eli hieman myöhässä suunnittelemani aikataulustani. Myöskään opinnäytetyöprosessin aikataulut ei mennyt aivan niin kuin suunnittelin. Joidenkin aiheiden kirjoittamiseen meni kauemmin kuin olin ajatellut ja myös työnteko hidasti ajoittain opinnäytetyöni kirjoittamista. Se myös hieman yllätti kuinka paljon loppujen lopuksi käytin opinnäytetyöni kirjoittamiseen aikaa. Kenties sen takia en osannut asettaa täysin realistista aikataulua opinnäytetyöni valmistumiselle. Loppujen lopuksi tärkeintä minulle oli, että perehdyn opinnäytetyöni aiheeseen hyvin ja teen opinnäytetyöni huolellisesti. Tämän takia en murehtinut liikaa laatimaani aikataulua.

Vasta opinnäytetyötäni tehdessä käsitin, kuinka tavallinen ilmiö kaksikielisyys oikeastaan on. Joissakin maissa se on enemmän normi kuin poikkeus. Kaksikielisyyttä on myös alettu enemmän arvostamaan asenteiden muutoksen ja globalisaation myötä. Kielitaito on jo nykyään suuri valttikortti esimerkiksi opiskelussa ja työelämässä, mutta kielitaidon asema voi entisestään korostua tulevaisuudessa. Kaksikielistä varhaiskasvatusta voitaisiin mielestäni toteuttaa enemmän, mutta näkisin sille olevan tarvetta etenkin tulevaisuudessa. Kaksikielillä varhaiskasvatuksella on hurjasti potentiaalia tukemaan ihmisten kielitaitoa ja vastaamaan siten tulevaisuuden globalisoituvan maailman tarpeisiin.

Kaksikielisyyden ja kaksikielisen varhaiskasvatuksen laajempi tarkastelu oli mielenkiintoista ja antoisaa. Sain paljon uutta tietoa niistä, jota voin tulevana varhaiskasvattajana myös hyödyntää työssäni. Opin myös tutkimuksen tekemisestä ja sen eri vaiheista paljon uutta. Koin

tärkeäksi, että tein kyselystä perheille helposti ymmärrettävän, melko nopeasti vastattavan ja aihettani monipuolisesti käsittelevän. Lisäksi halusin tarjota Kotkan Englanninkieliselle leikkikoululle mahdollisuuden tarkastella kyselyn tulosten avulla toteuttamaansa varhaiskasvatustyötä. Kaksikielisyyden tutkimista on mielestäni tärkeä jatkaa sen tavallisuuden takia. Monet ihmiset elävät kaksikielisissä perheissä ja kulttuureissa, joten olisi varmasti hyödyllistä tietää kaksikielisyyden vaikutuksista yksilöön kokonaisvaltaisemmin.

Lähteet

Alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskeva Eurooppalainen PERUSKIRJA 23/1998.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. 2019. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 17.8.2021. Saatavissa <https://www.arene.fi/julkaisut/raportit/opinnaytetoiden-eettiset-suositukset/>

Armayor, O. The possibilities of elective bilingualism in BFLA: raising bilingual children in monolingual contexts. Viitattu 8.9.2021. Saatavissa https://institucional.us.es/revistas/elia/19/11_GarciaArmayor.pdf

Englanninkielinen päiväkotikotka. Viitattu 11.9.2021. Saatavissa <http://kotkansay.fi/englanninkielinen-p%c3%a4iv%c3%a4koti-kotka.html#enrol>

Gyekye, M., Korpilahti, P., Pihlaja, P. & Ruponen, U-M. 2018. Varhaiserityiskasvatus. Teoksessa Pihlaja P. & Viitala, R. (toim.) Jyväskylä: PS-Kustannus.

Haapala, S., Kotila, A., Kostilainen, K., Kunnari, S., Laalo, K., Lerkkanen, M., Loukusa, S., Mäkinen, L., Niemitalo- Haapola, E., Paavola- Ruotsalainen, L., Partanen, E., Pulli, T., Rantalainen, K., Salmi, P., Savinainen- Makkonen, T., Smolander, S., Stolt, S., Surakka, M., Suvanto, A., Torppa, R., Ukkola, S., Viljamaa, E., Virtala, P., Välimaa, T. & Yliherva, A. 2020. Lapsen kielenkehitys. Vuorovaikutuksen, leikin ja luovuuden merkitys. Teoksessa Haapala, S., Niemitalo-Haapola, E. & Ukkola, S (toim.) Jyväskylä: PS-Kustannus.

Hakamo, M-L. 2011. Puhekuplia. Lapsen puheen ja kielellisen tietoisuuden kehittäminen. Helsinki: Lasten Keskus.

Hannula, L. 2007. Kielellisten taitojen yhteydet mielen teoriaan 3–6-vuotiailla lapsilla. Jyväskylän yliopisto. Psykologian laitos. Pro gradu-tutkielma.

Hassinen, S. 2005. Lapsesta kasvaa kaksikielinen. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Javor, R. 2017. Bilingualism, Theory of Mind and Perspective-Taking: The Effect of Early Bilingual Exposure. Volume 5, issue 6. Psychology and behavioral sciences. Viitattu 27.6.2021. Saatavissa <http://article.sciencepublishing-group.com/html/10.11648.j.pbs.20160506.13.html#paper-content-3>

Juhila, K. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietotarkisto. Viitattu 5.8.2021. Saatavissa <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/>

- Koskela, S. 2007. ”Se on erisnimi mut onks se silti sana?”. Neljäsluokkalaiset määrittelevät metakielen käsitteitä. Jyväskylän yliopisto. Humanistinen tiedekunta. Pro gradu-tutkielma.
- Malinen, H. 2019. Anna lapselle ääni. Kieli- ja kulttuuritietoisuuden voima kasvatuksessa. Jyväskylä: PS- kustannus.
- Mård-Miettinen, K., Palojärvi, A. & Palviainen, Å. 2016. Suomeksi ja ruotsiksi. Kaksikielistä pedagogiikkaa päiväkodissa. Teoksessa Mård-Miettinen, K., Palojärvi, A. & Palviainen, Å (toim.) Viitattu 30.6.2021. Saatavissa https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/49823/978-951-39-6625-6_suomeksi_ja_ruotsiksi.pdf?sequence=1
- Mård-Miettinen, K., Peltoniemi, A., Sjöberg, S. & Skinnari, K. 2018. Monella kielellä Suomen kunnissa vuonna 2017. Selvitys muun laajamittaisen ja suppeamman kaksikielisen varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen tilanteesta. Viitattu 26.6.2021. Saatavissa <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/57577/978-951-39-7391-9.pdf?sequence=5>
- Nurmilaakso, M. 2011. Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Opas 13. Teoksessa Nurmilaakso, M. & Välimäki A-L. (toim.) 2011. Helsinki: Unigrafia Oy- Yliopistopaino.
- Opetushallitus. Kieliä kehiin! Tampereen kaupungin kielirikasteisen hankkeen blogi. Linjaukset. Viitattu 3.10.2021. Saatavissa <https://kieliakehiin.blogit.tampere.fi/linjaukset/>
- Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Määräykset ja ohjeet 2018:3a. Viitattu 9.9.2021. Saatavissa https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf
- Rana, L. 2012. Globalisation and its implications for early childhood education. Volume 3, Number 1. New Zealand Tertiary College. Viitattu 3.10.2021. Saatavissa <https://www.hekupu.ac.nz/article/globalisation-and-its-implications-early-childhood-education>
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV-Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovaranto. Viitattu 10.8.2021. Saatavissa https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L1_2.html
- Saamen kielilaki 1086/2003.
- Tilastokeskus. 2021. Vieraskieliset ylläpitävät väkiluvun kasvua. Väestörakenne. Viitattu 4.10.2021. Saatavissa https://www.stat.fi/til/vaerak/2020/vaerak_2020_2021-03-31_tie_001_fi.html

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 15.8.2021. Saatavissa https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Viitattu 17.8.2021. Saatavissa https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf

Varela, J. & Iglesias, E. 2012. Globalisaatio. Elämäntieto. Helsinki: Perhemediat Oy.

Varhaiskasvatuslaki 540/2018.

Verkama, O. Varhaiskasvatuksen näkökulma kaksikieliseen varhaiskasvatukseen. Opetushallitus. Viitattu 3.10.2021. Saatavissa <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatuksen-nakokulma-kaksikieliseen-opetukseen>

Vilkkä, H. 2021. Tutki ja kehitä. Päivitetty painos. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Åbo Akademi. Varhaiskasvatuksen opettaja, kielikylpy. Viitattu 26.6.2021. Saatavissa <https://www.abo.fi/fi/opintolinjat/varhaiskasvatuksen-opettaja-kielikylpy/>

Liite 1. Kyselyn saatekirje

Hei,

Olen sosionomiopiskelija Janika Vanhala LAB-ammattikorkeakoulusta Lappeenrannasta. Parhaillaan työskentelen opinnäytetyöni parissa, joka liittyy lasten kaksikielisyyteen, kielenkehitykseen ja kaksikieliseen varhaiskasvatukseen. Opinnäytetyössäni tutkin minkä taikaa varhaiskasvatusikäiselle lapselle on kannattavaa alkaa opettamaan toista, mahdollisesti vierasta kieltä. Tarkoitukseni on kertoa, miten toisen kielen oppiminen on mahdollista lapselle eri näkökulmista käsin. Kerron myös yleisen kielenkehityksen vaiheista ja sen kulusta sekä vielä miten varhaiskasvatuksessa voidaan tukea kaksikielisyyttä.

Olen laatinut teille lyhyehkön kyselylomakkeen liittyen teidän kokemuksiinne kaksikielisestä varhaiskasvatuksesta ja kaksikielisyydestä ylipäättänsä. Kyselylomake löytyy teidän sähköpostistanne linkin muodossa. Kyselyyn vastaaminen on täysin vapaaehtoista ja siihen vastataan anonyymisti. Mitään henkilötietoja ei kerätä. Kyselyn on mahdollista tehdä suomeksi tai englanniksi. Kyselyssä on 14 kysymystä ja mahdollisuus antaa palautetta. Kyselyyn vastaaminen kestää noin 10–15 minuuttia ja sen voi keskeyttää missä vaiheessa tahansa. Yksittäiset kyselyn vastaukset näkyvät vain minulle ja tarpeen tullen opinnäytetyötäni ohjaaville henkilöille. Kerron kyselyn vastauksista anonyymisti opinnäytetyössäni. Kyselyn tulokset hävitetään opinnäytetyöni ollessa valmis. Olen valinnut teidät kohderyhmäksi, koska teillä on ensikäden tietoa aiheestani.

Kysely lähetetään molemmalle vanhemmalle, mutta yksi vastaus teiltä riittää. Kyselyyn on mahdollisuus vastata 9.5.2021 mennessä.

Teidän vastauksenne kyselyyn ovat tärkeitä minun opinnäytetyölleni, koska ne toimivat yhtenä aineistonkeruumenetelmänä teorian lisäksi. Vastauksenne joko tukevat tai kyseenalaistavat kirjoittamaani teoriaa. Vastauksenne myös monipuolistavat opinnäytetyötäni, koska saan teidän käytännön kokemuksia ja tietoa aiheeseeni liittyen. Toisin sanoen kyselyyn vastaamisesta olisi iso apu minun opinnäytetyöprosessissani. Olisin kiitollinen, jos löytäisitte aikaa kyselyyn vastaamiselle.

Lisätietoja voitte kysyä opinnäytetyöstäni ja kyselystä alla löytyvästä sähköpostiosoitteestani. Kysykää rohkeasti teitä askarruttavista asioista. Vastaan mielelläni kysymyksiinne.

Ystävällisin terveisin,

Janika Vanhala

janika.vanhala@student.lab.fi

Liite 2. Cover letter regarding the questionnaire

Hello,

My name is Janika Vanhala and I'm a social work student from LAB University of Applied Sciences Lappeenranta. I'm currently working on my thesis, where I study children's bilingualism, language development and bilingual early childhood education. I'm doing research on why it's beneficial to start teaching other, possibly foreign language for young children. My purpose is to tell, from different points of view, how it's possible for children to learn another language. I also tell about the steps and the progress of a general language development. I also write about how to support bilingualism in kindergarten.

I have made for you a short questionnaire regarding your experiences of bilingualism in kindergarten and about bilingualism in general. You can find the questionnaire from your email in the form of a link. Answering to the questionnaire is completely voluntary and it's done anonymously. No personal data is required. You can answer to the questionnaire in Finnish or in English. There is 14 questions and a chance to give feedback about the questionnaire. It takes approximately 10-15 minutes to answer. You can interrupt the questionnaire at any point. Singular results of the questionnaire are shown only to me and if needed, to the people who are guiding my thesis process. I will tell about the results of the questionnaire anonymously in my thesis. When the thesis is finished, the results of the questionnaire will be destroyed. I have chosen you to be my focus group, because you have first-hand information about my topic.

The questionnaire will be sent to both parents, but one answer is enough. You can answer to the questionnaire by 9th of May, 2021.

Your answers to the questionnaire are very important to my thesis, because they are one of the data collection methods along with theoretical information. Your answers either supports or questions my theoretical part. Your answers also diversifies my thesis, because I get your experiences and knowledge of my topic from your everyday life. In other words answering to the questionnaire would be a really big help for my thesis process. I would be grateful if you find the time to answer my questionnaire.

You can ask more information about my thesis and the questionnaire from my email, which you can find down below. Don't be afraid to ask me anything. I will gladly answer your questions.

Best regards,

Janika Vanhala
janika.vanhala@student.lab.fi

Liite 3. Kyselylomake

Englanninkielinen päiväkoti Kotka -Kaksikielinen varhaiskasvatus

1. Kuka vastaa tähän kyselyyn? *

- Äiti
- Isä
- Äiti ja isä yhdessä
- Joku muu

2. Onko teillä useampi kuin yksi lapsi englanninkielisessä päiväkodissa? *

- Kyllä
- Ei

3. Minkä ikäinen lapsesi on?

Voitte valita useamman vaihtoehdon, jos teillä on kaksi tai useampi lapsi päiväkodissa. Jos lapsenne ovat samanikäisiä, valitkaa heidän iän lisäksi kohta "lapset ovat saman ikäisiä". *

- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- Lapset ovat samanikäisiä

4. Mitä kieliä puhutte kotona? Voitte valita useamman vaihtoehdon. *

- Suomi
- Ruotsi
- Saame
- Romanikieli
- Viittomakieli
- Englanti

- Venäjä
- Viro
- Saksa
- Ranska
- Espanja
- Italia
- Albania
- Turkki
- Arabia
- Kurdi
- Persia
- Hindi
- Bengali
- Kiina
- Thai
- Vietnam
- Somali
- Swahili
- Muu kieli

5. Koetteko olevanne kaksi- tai monikielinen perhe?

- Kyllä
- Ei

6. Millaisena koette perheenne kulttuurin?

- Yksikulttuurisena
- Kaksikulttuurisena
- Monikulttuurisena

7. Miksi valitsitte lapsillenne englanninkielisen päiväkodin suomenkielisen sijasta? *

8. Onko päiväkodissa käytetty osittainen kielikylpy tukenut lapsenne englannin kielen taidon kehitystä? Voisitko lyhyesti kuvailla miten?

(Kielikylpy= Vieraan kielen opetuksessa käytetään osittaista kielikylpyä, jossa englannin opettajat puhuvat ainoastaan englantia ja suomalaiset opettajat käyttävät molempia kieliä. (Kotkansay.fi)) *

9. Mikä vaihtoehto kuvaa parhaiten lapsenne englannin kielen osaamisen tasoa? Voitte valita useamman vaihtoehdon, jos teillä on kaksi tai useampi lapsi päiväkodissa. *

- Hän/he keskustelevat melko sujuvasti englantia.
- Hän/he kykenevät keskustelemaan jonkin verran englanniksi.
- Hän/he osaavat yksittäisiä sanoja englanniksi.
- Englanniksi puhuminen on tilanne- tai henkilösidonnaista (esimerkiksi lapsi puhuu päiväkodissa englantia, mutta kotona ei tai lapsi puhuu varhaiskasvatuksen työntekijöille englantia, mutta ei vanhemmilleen).
- Hän/he ymmärtävät englantia, mutta eivät puhu englanniksi.
- Ei/eivät puhu eivätkä ymmärrä englantia.
- Lapsi/lapset ovat liian nuoria ymmärtääkseen tai puhuakseen mitään kieltä.
- En osaa sanoa.

10. Onko kaksikielinen varhaiskasvatus vaikuttanut lapsenne suomen kielen taitoon millään tavalla? Myönteisellä, kielteisellä tai ei erityisemmin millään tavalla?

Voisitko lyhyesti kuvailla mitä vaikutusta sillä on mahdollisesti ollut? *

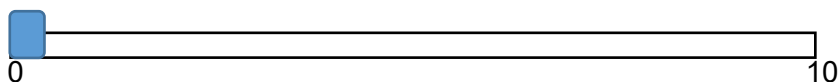
11. Onko päiväkodin kielikasvatuksessa jotakin kehitettävää? Jos on, niin mitä se voisi olla mielestänne?

12. Onko päiväkotikielenkäyttö mielestänne kansainvälinen verrattuna täysin suomenkieliseen päiväkotikielenkäyttöön? Millä tavoin se mahdollisesti näkyy tai ei näy? *

13. Onko päiväkodin varhaiskasvatusta ollut kokemusten perusteella riittävän laadukasta kokonaisuudessaan? *

14. Onko päiväkodin varhaiskasvatusta kokonaisuudessaan vastannut odotuksianne?

(0= ei ole vastannut ollenkaan, 10= on vastannut täysin odotuksiani) *

15. Halutessanne voitte antaa palautetta tästä kyselystä.

Liite 4. Questionnaire

The English kindergarten Kotka

-Bilingual early childhood education

1. Who is answering to this questionnaire? *

- Mother
- Father
- Mother and father together
- Someone else

2. Do you have more than one child in English kindergarten? *

- Yes
- No

3. How old is your child?

You can choose multiple answers, if you have two or more children in the kindergarten. If your children are the same age, choose their age and also "children are the same age". *

- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- Children are the same age.

4. What languages do you speak at home? You can choose multiple answers. *

- Finnish
- Swedish
- Saami
- Romani
- Sign language
- English
- Russian

- Estonian
- German
- French
- Spanish
- Italian
- Albanian
- Turkish
- Arabic
- Kurdish
- Persian
- Hindi
- Bengali
- Chinese
- Thai
- Vietnamese
- Somali
- Swahili
- Other language

5. Do you consider your family as bi- or multilingual?

- Yes
- No

6. How do you experience your family culture?

- As monocultural
- As bicultural
- As multicultural

7. Why did you choose English kindergarten rather than Finnish kindergarten for your child/children? *

8. Has the kindergarten's partial immersion supported your child's/children's English development? Can you describe how?

(Partial immersion= Partial immersion is used for teaching English. English teachers speak only English and Finnish teachers use both languages. (Kotkansay.fi) *

9. Which option best describes your child's/children's English level of competence? You can choose multiple answers if you have two or more children in the kindergarten. *

- He/she/they speak quite well in English.
- He/she/they can speak a bit in English.
- He/she/they know singular words in English.
- Speaking in English is limited to a certain situation or people (for example a child speaks English in the kindergarten, but not at home or a child speaks English to kindergarten's employees, but not to his parents).
- He/she/they understand English, but don't talk in English.
- He/she/they don't speak neither understand English.
- He/she/they are too young to understand or to talk in any language.
- I don't know.

10. Has the bilingual early childhood education impacted your child's/children's Finnish language skills in any way? Positive, negative or not particularly in any way?

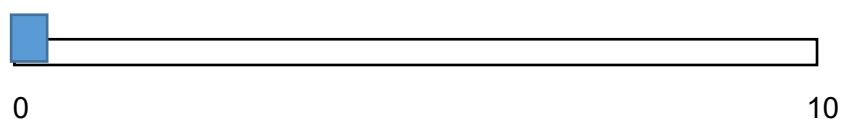
Can you shortly describe what impact there has been? *

11. Is there anything to develop in kindergarten's language education? If so, what would it be in your opinion?

12. Is the kindergarten international compared to a completely Finnish kindergarten? How does it possibly show or doesn't show? *

13. According to your experience has the kindergarten's early childhood education been good enough? *

**14. Has the kindergarten's early childhood education comprehensively matched your expectations?
(0= it hasn't at all, 10= it has completely matched my expectations) ***

15. You can give feedback about this questionnaire.